

BALIKESİR
ARKEOLOJİ
BULUŞMALARI

MYCİA
VE ÇEVRE KÜLTÜRLERİ

2021 BİLDİRİLER KİTABI

Balıkesir
KENT KONSEYİ

BALIKESİR ARKEOLOJİ
BULUŞMALARI SEMPOZYUMU
MYSİA ve ÇEVRE KÜLTÜRLERİ
2021 BİLDİRİLER KİTABI

Yayına Hazırlayan

Balıkesir
KENT KONSEYİ

Editörler

Hüseyin Murat ÖZGEN
Serap ALPER
Yasemin POLAT
Nurettin KOÇHAN
Gürcan POLAT
Kaan İREN
Abdullah SOYKAN

Tasarım ve Uygulama

Abdurrahman DOĞAN

Birinci Basım

Kasım 2022

ISBN

978-625-8056-38-9

Baskı ve Cilt

Fotokitap Fotoğraf Ürünleri Paz. ve Tic. Ltd. Şti.
Oruç Reis Mah., Tekstilkent B-5 Blok No: 10-AH111
Esenler - İstanbul
Sertifika No: 47448

İletişim

Ege Yayınları
Abdullah Sokak, No 17, 34433 Beyoğlu - İstanbul
T. +90 (212) 244 75 21 F. +90 (212) 244 32 09
www.egeyayinlari.com.tr info@zerobooksonline.com

Y A Y I N L A R I

©Ege Yayınları

Yazılı izin olmaksızın hangi dil ve ortamda olursa olsun materyalin tamamının veya bir bölümünün çoğaltılması ve elektronik ortamlarda yayımlanması yasaktır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Bu eserde yayımlanan çalışmaların her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRYEL SUNUŞ	11	AYVALIK ADALARI MİMARİ MİRASININ	
ÖNSÖZ	13	KORUMA SORUNLARI: BÜYÜK MADEN ADASI	
ADRAMYTTEION VE ÇEVRE SAHASI		ÖRNEĞİ	
		Hasan Sercan SAĞLAM	191
ANTANDROS VE ÇEVRE SAHASI			
GÜNCEL KÜLTÜR ENVANTERİNİN		ANTANDROS NEKROPOLİSİ PİTHOS	
KAMUSAL PLANLAMA SÜREÇLERİNDEKİ		MEZARLARI	
ÖNEMİ: "ADRAMYTTEION (ÖREN) ve KÖRFEZ		İlayda ÜRÜN	211
GÜNEY SAHASI (BURHANİYE – GÖMEÇ -		ANTANDROS NEKROPOLİSİ MEZAR	
AYVALIK)" ÖRNEĞİ		KONTEKSTLERİNDE GRİ TEK RENKLİ	
Hüseyin Murat ÖZGEN	17	SERAMİKLER	
SEVİLMEMİŞ BİR ŞEHİRDE KORUMA		Yasemin POLAT	221
MÜCADELESİ			
Mehmet Rifat AKBULUT & Seher BAŞLIK &			
Salih Yekta KARAKULAK	45		
ANTİK ADRAMYTTEION LİMANI VE SUALTI		DASKYLEİON VE ÇEVRE SAHASI	
ARAŞTIRMALARI		MEKÂN ANALİZİ VE DASKYLEİON'DAKİ	
Erdoğan ASLAN & L. Ufuk ERDOĞAN &		LYDİA MUTFAĞI	
Uğurcan ORHAN	79	Büşra ATALAR YETER	243
ADRAMYTTEION'UN ARKAİK DÖNEM'DEKİ		DASKYLEİON ve ÇEVRESİNDE SU ÜRÜNLERİ	
DURUMU VE ŞEHİRLEŞMESİ		AVCILIĞI ÜZERİNE ÖN DEĞERLENDİRME	
Hüseyin ERPEHLİVAN	101	Özgün KASAR & Ozan SOYKAN	257
SATRAP ORONTES'İN ADRAMYTTEION'DA		DASKYLEİON'DAN ELE GEÇEN GRAFFİTO	
DARBEDİLDİĞİ DÜŞÜNÜLEN SİKKELERİ		SEMBOLLERİN GÖSTERGEBİLİMSSEL OLARAK	
Oya YAĞIZ	117	KATEGORİZE EDİLMESİ	
TARİHSEL ÇERÇEVE İÇİNDE ADRAMYTTEION		Özgür KUTLU	277
VE ÇEVRESİNDE BİZANS DÖNEMİ		DASKYLEİON İLK ÇAĞ KENTİNDE DOKUMA	
Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK	127	ATÖLYELERİ VE ÇALIŞMALARI	
SON BULGULAR IŞIĞINDA ANTİK		Yeşim KIRMAN	291
ADRAMYTTEION İSKELET TOPLULUĞUNUN		DASKYLEİON (BALIKESİR) KAZISI HAYVAN	
ANTROPOLOJİK ANALİZİ		KALINTILARININ ANTROPOLOJİK ANALİZİ:	
İzzet DUYAR & Derya ATAMTÜRK &		ÖN RAPOR	
Ayşegül ŞAHİN & Sadet BIÇAK & Ali Rıza CAN	151	İlkem GÜRGÖR & Selcen İLBEY	
EDREMİT (ADRAMYTTEION) KÖRFEZİNDE		İsmail ÖZER	301
OĞUZ İZLERİ: TAMGALAR		DASKYLEİON (BALIKESİR) KAZISI İNSAN	
Serap ALPER	163	İSKELETLERİNİN PALEOANTROPOLOJİK	
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK EKSENİNDE		ANALİZİ: ÖN RAPOR	
ENGELSİZ TURİZM: YEŞİL PEDALLAR VE		(1988-2013 BULUNTULARI)	
ADRAMYTTEION ANTİK KENTİ		Selcen İLBEY & İlkem GÜRGÖR &	
Sabriye ÇELİK UĞUZ & Gizem ÖZGÜREL	177	İsmail ÖZER	315

KYZİKOS VE ÇEVRE SAHASI

- KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI'NDAN TYCHE/
TYKHE (FORTUNA) KABARTMA PARÇASI
Ahmet TERCANLIOĞLU & Benan LAFÇI 327
- KYZİKOS HADRIAN TAPINAĞI FRİZ
KUŞAĞI'NDAN BAZI ZIRHLI KABARTMA
PARÇALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Nurettin KOÇHAN 337
- KNİDOS'LU (DATÇA) BÜYÜK MATEMATİKÇİ
EUDOKSUS'UN KYZİKOS'TA (ERDEK) KENDİ
OKULUNDA GELİŞTİRDİĞİ DÜNYA MERKEZLİ
EVREN MODELİ
Osman DEMİRCAN & Edwin BUDDİNG &
M. Emin ÖZEL 351

MYSİA VE ÇEVRE SAHASI

- MERMER BATIKLARI VE PROKONNESOS
Ahmet BİLİR & Mustafa ŞAHİN 363
- HADRIANOUTHERAI ANTİK KENTİNİN
BALIKESİR ATATÜRK PARKINA LOKALİZE
EDİLMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Ahmet SERT 381
- MODERN BİR BANDIRMA MÜZESİ'NİN BÖLGE
KÜLTÜR VE TURİZMİNE SAĞLAYACAĞI
KATKILAR
Ali ATMACA 399
- PRAXITELES' APOLLO SAUROCTONUS ON
COINS OF APOLLONIA ad RHYNDACUM
Antonio CORSO 407
- BALIKESİR'E BAĞLI HAVRAN İLÇESİNİN
ARKEOLOJİK DEĞERLERİ KÜÇÜK ÇAL TEPE
ÖZELİNDE BÖLGENİN İNCELENMESİ
Aslı SAKA 427
- PARİON GÜNEY NEKROPOLÜ'NDE BİR ANIT
MEZAR: PALEODEMOGRAFİK ANALİZ
Asuman ÇIRAK & Serhan MUCUR
Mustafa Tolga ÇIRAK 443
- MYSİA BÖLGESİNDE BİR BİZANS SAVUNMA
YAPISI: AKHYRAOUS KALESİ
Ayşe SARIHAN 455
- KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE
KURULU KARARLARI GEREĞİ BALIKESİR
KUVA-Yİ MİLLİYE MÜZESİ TARAFINDAN
ARKEOLOJİK SİT ALANLARINDA
GERÇEKLEŞTİRİLEN SONDAJ KAZILARI
Aytekin YILMAZ 469

PARİON GÜNEY-TAVŞANDERE

NEKROPOLİSİ'NDEN AİLE MEZARI OLMASI

MUHTEMEL BİR MEZAR KONTEKSTİ ÜZERİNE

İLK DEĞERLENDİRMELER

Büşra Elif KASAPOĞLU & Hasan KASAPOĞLU 491

BALIKESİR İLİ, PREHİSTORİK ve
PROTOHİSTORİK ÇAĞ ARAŞTIRMALARI ve
YERLEŞİMLERİ
Derya YALÇIKLI 525

ŞİRİNÇAVUŞ ANTİK LİMANI VE ÇEVRESİ
SERAMİK VE KÜÇÜK BULUNTULARI ÜZERİNE
İLK DEĞERLENDİRMELER
Oktaç DUMANKAYA &
Evren AÇAR 543

ARKEOLOJİK MİMARİ PARÇA BELGELEMEDE
YÜKSEK ÇÖZÜNÜRLÜKLÜ FOTOGRAMETRİ
UYGULAMASI: PARİON ODEIONU SAHNE
BİNASI
Hasan KASAPOĞLU & İdil MALGİL 567

APOLLONIA ad RYNDACUM ANTİK KENTİ ve
2021 YILI TİYATRO KAZILARI ÖN RAPORU
Mustafa ŞAHİN & Derya ŞAHİN
Gonca GÜLSEFA 579

ANTİK PARİON TOPLUMUNDA 2 NADİR
HASTALIK
Mustafa Tolga ÇIRAK & Serhan MUCUR
Vedat KELEŞ 603

HADRIANOUTHERAI SİKKELERİ
Mustafa TÜRK 615

BALIKESİR İLİNDEKİ SİKKE BASAN ANTİK
KENTLER VE SİKKELERİ
Özkan ARIKANTÜRK 633

ARIKANTÜRK PIŞMIŞ TOPRAK FİGÜRİN
KOLEKSİYONU'NDAN MYSİA BÖLGESİ,
PERGAMON ÜRETİMİ BİNİCİ-SÜVARI
ÖRNEĞİ
Zühal Eylül İÇLİ 643

TROJAN STATUES AND THE FOUNDATION
OF CONSTANTINOPLE
Alessandra BRAVI 661

DEĞERLENDİRMELER 683
KAZI ALANLARINDAN FOTOĞRAFLAR 689

PARION GÜNEY-TAVŞANDERE NEKROPOLİSİ'NDEN AİLE MEZARI OLMASI MUHTEMEL BİR MEZAR KONTEKSTİ ÜZERİNE İLK DEĞERLENDİRMELER

PRIMARY EVALUATIONS ON A POSSIBLE FAMILY GRAVE CONTEXT FROM
PARION SOUTHERN-TAVŞANDERE NECROPOLIS

Büşra Elif KASAPOĞLU¹

Hasan KASAPOĞLU²

Özet

Parion bugünkü Çanakkale İli, Biga İlçesi, Kemer Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Mysia Bölgesi'nin batısında yer alan antik kentin, özellikle sikke katalogları ve kimi kaynaklara göre Mysia, kimine göre ise Troas Bölgesi sınırları içerisinde yer aldığı belirtilse de arkeolojik veriler doğrultusunda Troas Bölgesi kentleri arasında olması gerektiği düşünülmektedir. Parion Antik Kenti'nde 2005 yılından bu yana kazı çalışmaları yapılmaktadır. Güney-Tavşandere Nekropolisi çalışılan alanlardan birisidir. 2021 yılında nekropolisin bugüne kadar çalışılan batı bölümünde gerçekleştirilen kazılarda ortaya çıkarılan AM6 olarak adlandırılan bir mezar bulunmuştur. Mezarın toprak altında kalan gömü teknesinden ele geçen mezar konteksti çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. AM6'nın gömü teknesinin üzerinde U biçimli bir üst oda düzenlemesi vardır. Mezar yansıtmış olduğu bu mimari düzenlemeden dolayı mezar tipi olarak Sunak Biçimli Anıt Mezar tipi yansıtmaktadır. Mezarın U biçimli üst odasının kuzey kenarına yerleştirilmiş büyükçe bir mezar steli bulunmaktadır. Ancak bu stel olasılıkla Roma Dönem'indeki kullanım evresi sonlarında orijinal yerinden alınarak bu üst odanın kuzey batı kenarına düzgün bir şekilde bırakılmıştır. Üzerindeki kabartmalar ve alt kısmındaki yazıttan anlaşıldığına göre bu stel kölelikten azat edilmiş bir karı koca çift için yapılmıştır. Bununla birlikte, mezarın daha alta yer alan gömü teknesinden ele geçen biri çocuk, diğerleri yetişkin toplam 10 bireye ait antropolojik veriler ve çok sayıdaki ölü hediyesi materyal stelde adları belirtilen bu iki birey ile birlikte mezarda aynı aileden olması muhtemel sekiz bireyin daha olduğu anlaşılmıştır. Bu veriler sonucu bir aile mezarı olabileceği düşünülen AM6 nolu mezarın gömü teknesinden, sikke verileri dışındaki, ele geçen pişmiş toprak ve cam kaplar, takılar, metal eşyalardan oluşan kontekst çalışmada ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. ³

Anahtar Kelimeler: Parion, Güney-Tavşandere Nekropolisi, Roma Dönemi, ölü gömme gelenekleri.

¹ Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, 25240 Yakutiye/Erzurum

² Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Yakutiye/Erzurum

³ Makaleye konu mezar ve kontekstinin çalışılmasına izin veren Parion Kazı Başkanı Prof. Dr. Vedat Keleş'e; 2021 yılı Güney-Tavşandere Nekropolisi çalışmalarında emek veren Arkeolog Sadık Tuğrul, Uzm. Arkeolog Yunus Özdemir ve Arkeolog Selman Tamyürek'e; mezar kontekstindeki sikkeler ile ilgili ön değerlendirmelerde bulunan Prof. Dr. Vedat Keleş ve Dr. Öğretim Üyesi Kasım Oyarçin'e; çalışmaya konu mezar kontekstinde yer alan mezar stelinin fotogrametrik belgelemesinin yapılmasını SAB-2021-10174 nolu BAP projesi ile destekleyen Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Ofisi'ne teşekkürü bir borç biliriz.

Abstract

Parion is located within the boundaries of today's Çanakkale Province, Biga District, Kemer Village. Although it is stated that the ancient city, located in the west of the Mysia Region, is located within the borders of Mysia according to coin catalogs and some sources, and within the borders of the Troas Region according to some, it is thought that it should be among the cities of the Troad Region due to archaeological data. Excavations have been carried out in the Ancient City of Parion since 2005. Southern-Tavşandere Necropolis is one of the studied areas. A grave called AM6 was found during the excavations carried out in the western part of the necropolis, which has been studied so far, in 2021. The context of the burial, which was obtained from the burial basin under the ground of the grave, is the subject of the study. AM6 has a U-shaped upper chamber arrangement above the burial basin. The grave reflects the Altar-Shaped Monumental Grave type as the grave type due to this architectural arrangement. There is a large grave stele placed on the northern edge of the U-shaped upper chamber of the grave. However, this stele was probably taken from its original place at the end of the usage phase in the Roman Period and left neatly on the northwest side of this upper room. According to the reliefs on it and the inscription on the bottom, this stele was made for a husband and wife couple who were freed from slavery. However, anthropological data belonging to a total of 10 individuals, one child and the other adult, recovered from the burial basin located at the bottom of the tomb, and many dead gifts show that together with these two individuals named on the stele, there were eight other individuals, possibly from the same family, in the grave. As a result of these data, from the burial basin of the AM6, which is thought to be a family tomb, was evaluated in detail in the study, the context consisting of terracotta and glass vessels, jewellery, metal items, except for the coin data.

Keywords: Parion, Southern-Tavşandere Necropolis, Roman Period, burial customs.

Giriş

Bugünkü Çanakkale İli, Biga İlçesi, Kemer Köyü sınırları içerisinde yer alan Parion antik kentinin merkezi, Kemer Köyü'nün doğusundaki Bodrum Burnu ve Kartal Yuvası mevkileri ile Uzundere mevki arasındaki alanın tamamını kaplamaktadır (Res. 1)⁴. Antik kentin nekropolislerinden biri olan Güney-Tavşandere Nekropolisi ise bugünkü Kemer Köyü giriş güzergâhındaki köy mezarlığından hemen sonraki, sağa doğru girilen ilk sapağa ulaşılan, kentin güney kapısı ve doğusundaki tepeler arasında kalan küçük bir vadi içerisinde yer almaktadır. Nekropolisin bulunduğu alanın tespiti, 2004 yılında bu alana yapılmak istenen köy ilkokulu inşaatı temel hafriyat çalışmalarında olmuştur. Ne yazık ki inşaat makinaları ile yapılan bu çalışmalarda özellikle batı bölümde ciddi tahribatlar

4 Keleş 2012, 19-20.

yapılmış; yoğun olarak devam eden arkeolojik veri neticesinde hafriyat çalışmaları durdurularak, Çanakkale Arkeoloji Müzesi tarafından bir kurtarma kazısı gerçekleştirilmiştir. Kurtarma kazısında tespit edilen yoğun mezarlar ve arkeolojik materyal sonrası bu inşaat çalışmasından vazgeçilerek bu küçük sığ vadi birinci derece arkeolojik sit kapsamına dahil edilmiştir. Parion antik kentinin tamamıyla birlikte bahse konu nekropoliste de bilimsel nitelikli ve uzun süreli ilk kazı çalışmaları 2005 yılında başlamıştır. Periyodik çalışmalara halen devam edilen nekropoliste bugüne kadar 300'ün üzerinde mezar ve bu mezarlardan Arkaik Dönem evresindekilerle alakalı 6 krematoryum gün yüzüne çıkarılmıştır. Mevcut mezar kontekstleri ve diğer arkeolojik materyallerden elde edilen verilere göre MÖ 630 civarından MS 2. yüzyıl sonlarına kadar aralıksız kullanıldığı anlaşılan nekropolisin, en yoğun kullanım evresinin Roma Dönemi olduğu tespit edilmiştir.

2021 yılı öncesindeki çalışma dönemlerinde, batı kısımda, yukarıda da bahsedilen 2004 yılındaki yoğun tahribatın boyutunu öğrenmek, hem de nekropolisin batı uzantısının durumunu tespit etmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalarda kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu uzanan, doğuda tek sıra podyum üzerine oturtulmuş bir girlandlı lahit (L7) ile sınırlanmakla birlikte, ikisi basamaklı podyuma sahip anıt mezar (AM4-AM5) ve stel altlığı olması muhtemel bir podyumdan oluşan, mezar kompleksi olduğu düşünülen bir mezar grubu tespit edilmiştir (Res. 2). Ancak, bu çalışmalarda, maruz kaldıkları yoğun tahribat neticesinde podyumları dışında bilgi verici nitelikte bir materyale sahip olmayan bu mezar grubuna dair net bilgiler elde edilememiştir. Her hali ile önemli bir mezar kompleksi olması muhtemel bu grupla ilgili daha net bilgiler elde edilebilmesi için, bu kısmın batısına doğru devam edilen 2021 yılı çalışmaları, 1525-2295 nolu karelejda, AM4 olarak adlandırılan podyumlu anıt mezarın kuzeybatı bitişiğinde, üst bölümü U biçimli mimari düzenlemeye sahip yeni bir mezar daha tespit edilmiştir. AM6 olarak numaralandırılan bu mezarın üst kısmı yoğun bir şekilde tahrip olmuştur. Bu çalışmanın temel odak noktasını da bahse konu mezarın yansıtmış olduğu mimari özellikler ve alt kısmındaki gömü teknesinde ele geçen ölü hediyesi-mezar eşyalarından elde edilen ilk verilerin genel değerlendirmesi oluşturmaktadır.

AM6 Mezarı

AM4 olarak adlandırılan ve üst bölümü tamamen tahrip olmuş anıt mezarın kuzey batı köşesine bitişik vaziyette yer alan AM6 çok az kuzeydoğu-güneybatı yönde çapraz olarak, yukarıda da bahsedilen mezar kompleksindeki diğer mezarlarla aynı doğrultuda yerleştirilmiştir (Res. 3). Mezar toprak yüzeyinde görülebilir durumda U biçimli bir anıtsal bölme ve bunun alt kısmında, toprak altında kalan, iç kısmı sıvalı, taş örgü gömü sandukası olmak üzere iki bölmeden oluşmaktadır. Nekropolisin yer aldığı sığ vadinin kuzey yamacına oturtulmuş mezarın kuzey uzun kenarında, duvarın orta kısmına iki dübel delikli kenetle yerleştirilmiş bir mezar steli yer almaktadır. Ancak bu mezar steli, muhtemelen son gömü evresinden sonra bilinçli bir şekilde orijinal yerinden gömü

sandukasının kapakları üzerinde, kuzeybatı köşeye, düzenli bir şekilde indirilip, orijinal duruş şeklinde yerleştirilmiştir. Mevcut haliyle mezarın kuzey ve batı duvarı tahrip olmuştur. Bununla birlikte, kazı çalışmalarında gömü teknesi-sandukası üzerinde bu duvarlara ait birkaç taş blok ve moloz taş yığını içerisinde birkaç insana ait antropolojik veri ile birlikte bu yığın içerisinde çoğunluğu seramikler ve pişmiş toprak figürinlerden oluşan dağınık vaziyette farklı türde eserlerde ele geçmiştir. Bu tahribatın, yukarıda da bahsi geçen iş makinası çalışması sonucu oluşmuş olabileceği düşünülmekle birlikte, ele geçen antropolojik ve arkeolojik materyalin mezarın üst bölümünün gömü için kullanılmış olabileceği evreye ait olup olmadığı şimdilik netlik kazanmamıştır. Öyle ki bu materyallerin mezarın batı tarafındaki farklı bir mezara ya da hemen güneyindeki, podium kısmı belirgin mezara ait olabileceği; iş makinasının yoğun tahribatında bu kısma sürüklenip, atılmış olabileceği ihtimal dâhilindedir. Ancak çalışmanın konusu AM6'nın gömü teknesi konteksti ve üst bölmesindeki mimari düzenleme olduğundan bu veriler makalede ele alınmayacaktır.

Mezarın U biçimli yapı yansıtan üst bölümü ana hatlarıyla ortalama 3.40x2.30 m'lik bir ölçüye sahiptir. Mezarın üst bölmesi, orijinal konumundaki mezar steli ile birlikte ortalama 2 m, gömü teknesi-sandukası ise kapaklarla birlikte ortalama 1.35 m derinliğe sahip olup, stel orijinal konumundayken, mezar toplamda 3.35 m derinliktedir. Kompleksin diğer mezarları ile birlikte kuzey bölümü yamaca yaslı olup, bir nevi bu kompleks için istinat duvarı görevi gören bu bölüm toprakla kaplıdır. Mezarın doğu ve batı yönündeki iki kısa kenarı da dışta toprakla desteklenmektedir. Mezarın açıkta kalan tek yönü, aynı zamanda mezarın ön yüzü olan güney kenardır. İki sıra basamaklı yapı sergileyen bu yönde, üst basamağın doğu bölümünde açık bırakılmış 0.50 m'lik bir giriş bulunmaktadır (Res. 3-4). Gömü teknesi kapakları ön yüzdeki bu basamaklı bölümün 0.50 m altından kapatılmıştır. Bu yapısıyla gömü teknesi üst bölümde 5 devşirme taş plakayla kapatılmış olup, her plakanın kısa kenarları gömü teknesinin üst kenarlarına bindirilmişlerdir. Mezar üst bölmesinin kuzeybatı köşesinde kısmen korunmuş küçük bir bölümdeki sıvalı bölümden anlaşıldığı kadarıyla mezar üst bölmesi iç kısmı tamamen sıvanmıştır. Yansıtmış olduğu bu mimari özellikler göz önünde bulundurularak, mezarın “*Sunak Biçimli Anıt Mezar*” tipinde olduğu söylenebilmektedir.

Bu mimari özellikler bir arada değerlendirildiğinde, çukurda kalan gömü teknesinin yağmur sularına karşı korunaksız kalması ve üst bölüm iç kısmının sıvalı olması, güney-ön cephesi açık olan mezarın orijinal mimarisinde üzerinin kapalı olabileceği ihtimalini akla gelmektedir. Mezarın üst bölümündeki yoğun tahribat ve bu tahribata sebep olduğu düşünülen temel hafriyat çalışmalarında, alandan götürülen atık toprak içerisinde gitmesi muhtemel mimari parçaların var olabileceği göz önünde bulundurularak, stel üst seviyesinden mezarın beden duvarlarının iç bükey şekilde devam edip tonozlu bir üst örtüyle üzerinin kapatılmış olabileceği ihtimali akla gelmektedir. Ancak kuzey kenardaki mezar stelinin figürlü ön yüzünün orijinal konumunda açık ön cepheye çevrilmiş

olması gerektiği kurgusu düşünüldüğünde bu durumun mezar stelinin görünürlüğüne engel olabileceği düşüncesi bu ihtimali sorgulatır niteliktedir. Aynı zamanda stelin üst bölümü de bu şekilde devam eden mimari düzenlemeye çok da uygun görülmemektedir. Bu durumda çukurda kalan kapaklardan gömü teknesine suyun sızmasını engelleyecek tek düzenlemenin kapakların ön giriş basamağı yüzey seviyesine kadar toprakla kapatılmış olabileceği düşüncesi akla gelmektedir. Böyle bir düzenlemede çoklu gömü için her kapak açılışında mevcut üst dolgu toprağı da en azında kısmen kaldırılmış olmalıdır. Bu iki ihtimalin de tartışılır farklı yönleri bulunmakla birlikte, mevcut verilerle kesin bir şey söylemek şu an için mümkün gözükmemektedir (Res. 5-6).

Mezarda her biri farklı zaman aralığında defnedilmiş toplam 10 bireyin yer aldığı *çoklu gömü* biçimi uygulanmıştır. Genel anlamda *dorsal* gömü biçimine yer verilmekle birlikte her definde, önceki bireylerin iskeletlerine müdahale edildiği için her birey için *dorsal* gömü biçiminin uygulandığını söylemek doğru olmayacaktır.

Mezardaki toplam 10 bireyden dokuzunda *inhumasyon* gömü uygulamasına, bir bireyde *ikincil kremasyon* uygulamasına yer verilmiştir.

Mezar Gömü Sandukası-Teknesi Konteksti:

Mezar içerisinden elde edilen antropolojik verilerden anlaşıldığı üzere toplamda 10 birey defni yapılmıştır. Bu durumda, ilk definden sonraki süreçte her yeni defin, öncesinde var olan birey-bireylerin iskelet ve ölü hediyealarının yerinden oynamasına sebep olmuştur. Dolayısıyla mezar içerisinde belirgin bir defin sıralaması ya da gömü evresi tespiti pek mümkün gözükmemektedir. Buna rağmen mezarın açılışı esnasında yürütülen titiz çalışmalar sonucu, en azından iskeletlerin ya da dağılmış vaziyetteki iskelet bölümlerinin in-situ durumları göz önünde bulundurularak, birbirine yakın aralıklarla defnedilmiş bireyleri aynı gömü evresinde değerlendirerek, mezarda genel anlamda 3 gömü evresi olabileceğini söylemek mümkündür. Ancak bazı definler esnasında ölü hediyealarının özellikle toparlanarak gömü teknesi-sandukasının bir köşesine alındığına dair tespitlerden dolayı ölü hediyealarının büyük bir çoğunluğunun hangi bireye ya da gömü evresine ait olabileceği konusunda net bir şey söylemek oldukça zordur. Bu nedenle kontekst malzeme ele alınırken gömü evrelerine dair net bir ayırım yapılmadan tür ve form özelliklerine göre gruplandırılarak ele alınacaklardır. Belirtilmesi gereken bir diğer husus da, çalışmada mezar kontekstinde yer alan mezar steli ve gömü teknesi-sandukasında ele geçen sikkeler dışındaki ölü hediyesi-mezar eşyaları genel olarak ele alınmış olup, sikkelerden sadece son gömü-kullanım evresinin tarihlendirilmesi odaklı yararlanılmış olmasıdır.

Seramikler:

Mezarın gömü teknesi-sandukasında toplamda 21 adet pişmiş toprak unguentarium, 6 adet pişmiş toprak testi, 8 adet pişmiş toprak kandil, 2 adet kâse ve 1 adet maşrapa ele geçmiştir.

Seramikler içerisinde en yoğun grubu oluşturan unguentariumlar armudi-uzun çan gövdeli, konik kaideli ve konik-kısa çan gövdeli olmak üzere temelde üç tip yansıtmaktadırlar. Parion unguentariumları ile ilgili Ergürer⁵ tarafından oluşturulan tipolojiye göre armudi-uzun çan gövdeleri 8. grup, konik kaideli olanlar 9. grup, konik-kısa çan gövdeleri ise 10. grup içerisinde yer almaktadır.

Unguentariumlardan sayıca en yoğun grubu Parion unguentariumları içerisinde 8. grup olarak değerlendirilen ve çalışmada K. 1-14 arasında ele alınan eserler oluşturmaktadır (Res. 7). Unguentariumlardan 1 ve 6 numaralı eserlerin dışında sağlam olarak ele geçen eserlerin birinde üretim hatası görülebilmektedir. Bu grubun temel özellikleri dışa dönük dudak, ince uzun ve silindirik inen boyun ve önceki sürecin bulbous-soğan gövdeli olarak bilinen örneklerine göre büyüyen, genelde sarkık uzun bir çanı andıran gövde ve düz dipli işleniştir. Kapların uzun çan biçimini ya da armudi formu andırır sarkık gövdeleri, boyundan yumuşak bir açıyla aşağıya inmekte ve tabana yakın bir bölümde dönerek düz kesilmiş tabanla birleşmektedir. Gövde boyun oranları birbirine yakın olan unguentariumların boyunları genelde gövdeden ortalama %10 kısa tutulmuştur. Ergürer⁶ Parion örnekleri içerisindeki bu grubun genelde sarkık ve uzun bir çanı andıran gövdelerinin dönem ilerledikçe taban ile boyun-gövde birleşim kısımları olan üst bölümlerinin aynı genişliğe ulaşarak, daha dikdörtgenimsi bir yapıya dönüştüğünü belirtmektedir. Bu gelişim standardı düşünülerek, makalede ele alınan örneklerin K. 1-3, 4-7, 8-10 ve 11-14 numaralı eserlere doğru belirgin bir şekilde görülen bu gövde yapısı değişikliği göz önünde bulundurulduğunda, bu formun erken örneklerinin en geç örneklerinin yapıldığı sürece kadar birlikte kullanılmaya devam ettiği söylenebilir. Öte yandan, bu durumu kullanılmış ya da eski olan kaplarla birlikte yeni üretilmiş kapların bir arada mezarlara ölü hediyesi olarak bırakılmış olabileceği şeklinde yorumlamak da mümkündür. Ergürer⁷ Parion unguentariumları için oluşturduğu tipolojide 2-7 aralığındaki grupların küresel ya da oval (bulbous-soğan) gövde yapısının bu grupla birlikte uzun çan şeklinde bir gövdeye dönüştüğünden bahsetmektedir. Bu tipte unguentarium örneklerine Ephesos Agorası⁸, İzmir Müzesi⁹ ve Bulgaristan sınırları içerisindeki Stara Zagora yakınlarında yer alan Chatalka (Çatalka) Nekropolü¹⁰ ile Knossos Monesteriaki

5 Ergürer 2012, 565-566, Lev. 11-12; Ergürer 2017, 289, Fig. 9, bu çalışmada önceki 10 gruba ek olarak 11. grup da eklenmiştir; Ergürer 2018, 191, Fig. 2.

6 Ergürer, 2012, 52

7 Ergürer 2012, 52

8 Meriç 2002, Taf. 97, K498

9 Günay 1989, 73, Çiz. XXV a-b-c, Kat. No. 104-107-106 ve Çiz. XXIV a, Kat. No. 102 için MS 1. yüzyıl sonları önerilirken, Lev. XXII a-b, Kat. No. 127-126 için belirginleşen yivler ve boyun-gövde geçişindeki yivli yapı dolayısıyla MS 2. yüzyıl tarihlendirmesinde bulunulmuştur. Ancak aynı mezardan ele geçen Parion örnekleri her iki yapıyı da yansıttıkları için formun yivli yapı değişikliğiyle aynı süreçte birlikte kullanılmış olduklarını da göstermektedir; Günay-Tuluk 1999, 139, Taf. 8 e, 139, 156, Kat. 126-126, Taf. 10 a-b.

10 Bujukliev 1986, 127, Taf. 25, Nr. 339-341, Mezar 7'den ele geçen bu unguentariumların yanında Parion Form 9 konik kaideli unguentariumları da ele geçmiştir.

Kephala'nın güney doğu yamacındaki bir Roma Dönemi oda mezarında¹¹ rastlanılmaktadır. Daha önce de bahsedildiği üzere Parion Roma Dönemi seramikleri ile ilgili yapılan kapsamlı çalışma sonucu unguentariumlar ile ilgili oluşturulan tipoloji içerisindeki benzer form özelliklerine sahip 8. grup unguentariumları¹² için MS 1. yüzyılın ikinci yarısı önerilmektedir. Ancak mezar konteksti bu grubun MS 2. yüzyılın ilk yarısında da kullanılmış olma ihtimalini akla getirmektedir.

Mezar kontekstindeki unguentariumların ikinci grubunu ise Parion unguentariumları için oluşturulan gruplandırmadaki 9. grup¹³ örnekleri oluşturmaktadır (Res. 8). K. 15-16'da verilen 2 unguentariumdan oluşan bu grubun boyun-gövde orantıları birbirine yakın olup, altlarına eklenen yüksek ters konik kaidenin de etkisiyle boyları oldukça uzamıştır. Oldukça dışa çekik olup, üstte silme-düz bırakılıp, dış uçta çok az aşağı çekilmiş, geniş ama ince bir ağız-dudak yapısı yansıtırlar. Silindirik ve uzun tutulan boyun ve oval formlu gövde yapısı yansıtmaktadırlar. İki örnekten K. 15'in gövdesinde, tek yüzden görülebilen deformasyon bulunmaktadır. Oldukça büyüyen forma karşın iyice incelen cidar tezatinin kaçınılmaz problemi olan bu tür deformasyonlara Parion buluntusu bu grubun diğer örneklerinde de sıkça rastlamak mümkündür. Olasılıkla bu yüzden bu form unguentarium örnekleri de Parion'da aynı süreçte kullanımda olan Parion Form 8 unguentariumlarına oranla çok daha az bir orana sahiptirler. Ters konik biçimli kaidelerinin iç kısımları boş bırakılmıştır. Büyük boyutlu olmalarına karşın oldukça ince cidarlı yapı yansıtmaktadırlar. Gövdelerin büyüüp küçülebildiği benzer formdaki unguentariumlara Bergama yakınlarındaki Maymun Sekisi Nekropolis¹⁴, İzmir Arkeoloji Müzesi¹⁵, Milet Müzesi¹⁶, Hierapolis¹⁷, Kilikia ve Pisidia Bölgesi eserleri kapsamında ele alınan Alanya ve Mersin Müzesi¹⁸, Sinop Müzesi¹⁹, Chatalka (Çatalka) Nekropolü²⁰ ve Karadeniz'in batı sahilindeki Tomis²¹de rastlamak mümkündür. Ancak

11 Carington-Smith 1982, 290-291, Fig. 7, Nr. 129, Pl. 44 g.

12 Ergürer 2012, 50-53, Kat. No. 102-109, Lev. 49-52; Kasapoğlu 2020, Kat. 1-7, Res. 9.

13 Ergürer 2017, 289, Res. 9.

14 Yaraş 2018, 74-75, Fig. 2, Maymun Sekisi olarak tanımlanan tepeliğin üzerindeki nekropolisden ele geçen unguentariumların tamamı için, bildiri özeti olarak sunulan yayında nekropolisin tarihlendirilmesinde kullanılan MÖ 1. – MS 2. yüzyıl aralığı verilmiştir.

15 Günay 1989, 24-25, Kat. 50-66, Lev. XIII-XVI, Günay-Tuluk 1999, 135-136, Abb. 9-11, Kat. Nr. 58-66, MÖ 1. yüzyıl sonları. Aynı eserlerin ele alındığı her iki yayında da tarihlendirme anlamında belirgin bir kontekst veri ya da grup buluntu bulunmakla birlikte, tarihlendirmede de belirgin bir analogiden bahsedilmemektedir.

16 Yaşar 2010, 26-28, 66-68, U 60-67, MÖ 1. yüzyıl sonları. Satın alma yoluyla müze envanterine kazandırılan eserlerin tarihlendirilmesinde yine müze malzemesi olan İzmir Müzesi (Günay 1989) örnekleri baz alınmıştır.

17 Okunak 2005, 34, 64, 81, 143, 176, Kat. No. 14, Çiz. 35 (2001-33), Res. 39, Tümülsüz kontekstinde yer alan ölü hediyeleri MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı ile MS 1. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmekle birlikte bahse konu unguentarium Günay-Tuluk'un İzmir Arkeoloji Müzesi örnekleri baz alınarak MÖ 1. yüzyılın sonlarına verilmiştir.

18 Lafli 2003, 96, 98, Taf. 168b – 170c, Form XXIV altında ele alınan, kaide ve gövde yapılarında büyüüp küçülme anlamında farklılıkların olabildiği eserler için genel anlamda Roma İmparatorluk Dönemi verilmiş; yanı sıra MS 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 2. yüzyılın ilk yarısı aralığında yoğun olduğu belirtilen Form XVIII ile bu formun birlikte görüldüğü de belirtilmiştir.

19 Süzer 2019, 73-74, Kat. No. 40-41,

20 Bujukliev 1986, 127, Taf. 25, Nr. 332-338. Mezar 7'den ele geçen bu unguentariumların yanında Parion Form 8 unguentariumları da ele geçmiştir.

21 Bucovală 1968, 277, Fig. 5, MS 1. yüzyıl.

bu grubun tarihlendirilmesi anlamında en net verileri de yine Parion'dan ele geçen ve mezar kontekstlerindeki sikkeler ve diğer materyallerle MS 69-100 civarına tarihlendirilmiş örnekler²²den almak mümkündür.

Seramiklerden unguentariumların son grubunu ise K. 17-20 arasındaki konik-kısa çan gövdeli ve uzun silindirik boyunlu örnekler oluşturmaktadır (Res. 9). Parion unguentarium tipolojisinde 10. grup²³ içerisinde yer alan 4 unguentariumdan K. 17 grubun en küçük boyutlu örneği olmakla birlikte, diğer örneklerle göre daha kısa boyun ve daha şişkin bir gövdeye sahiptir. Dışa çekik dudaklı kapların, özellikle K. 18-20'de verilenleri oldukça uzun tutulan silindirik boyunları, K. 17 dışındakilerde görüldüğü üzere gövdenin iki katına yakın uzunluktadır. Bu uzun boynun devamındaki çan biçimli gövde düz dipile son bulmaktadır. Genel anlamda MS 1. yüzyıl ile birlikte yaygınlaşmaya başlayan seri cam kap üretimi sonucu ortaya çıkan belirgin cam unguentarium formları arasında da yer alan, bu tip ile birebir olmasa da benzer olan çan gövdeli cam unguentariumların form olarak benzerleri genelde MS 1. yüzyıl sonları ile MS 2. yüzyıl başları aralığına tarihlendirilmektedir²⁴. Öyle ki bu süreçle birlikte pişmiş toprak yerine cam unguentariumların sayıca daha fazla üretildiği de bilinmektedir. Ergürer²⁵'in de belirttiği gibi bu süreçte yaygınlaşan cam unguentarium örneklerinin, uzun süre genel şeklini koruyup, bazı farklılıklarla alt tiplere ayrılan bulbous tip unguentariumları etkilemesi sonucu bu form ortaya çıkmış olabilir. Alanya Müzesi'nde²⁶ yer alan, bu formu yansıtan çok sayıda örnek için genel olarak MS 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 2. yüzyılın ilk yarısı aralığı uygun görülmüştür. Milet Müzesi²⁷, İzmir Müzesi²⁸, Metropolis²⁹, Edirne-Hadrianopolis³⁰ ve Chatalka (Çatalka) Nekropolü'nde³¹ MS 1. yüzyıl sonları ile MS 2. yüzyıl başlarını kapsayan tarih aralıkları önerilmektedir. Bu analojik değerlendirmenin yanı sıra, kentten ele geçen aynı formdaki (10. grup) diğer unguentariumlar³² da ele geçtikleri kontekstler ile MS 1. yüzyıl sonları ile MS 2. yüzyıl ilk yarısı aralığına verilmektedirler. Bununla birlikte, AM6 gömü teknesi-sandukasındaki bu gruba ait 4 örnekten K. 17 için, gövde yapısındaki farklılığı ve boyun-gövde orantısını göz önünde bulundurarak diğer 3 örneğin öncülü olup, bu tarih aralığında erken safhadan olması gerektiği de düşünülmektedir.

22 Ergürer 2012, 53-55, Kat. No. 110-114, Lev. 53-54; Kasapoğlu 2020, Kat. 8-12, Res. 10.

23 Ergürer 2017, 289, Res. 9.

24 Hayes 1975, 71, Pl. 16, 230, 231; Oliver 1980, 82, Nr. 102; Lightfoot 1989, 84-85, Nr. 30, 33, Pl. 4/3-6; Gürlü 2000, 42, Fig. 37.

25 Ergürer 2017, s. 281.

26 Laflı 2003, 96-97, Taf. 158e-162e.

27 Yaşar 2010, 42, 89-90, Lev. XIX-XX, Res. 19-20, U140-145, genel anlamda cam örnekleri de referans alan yayında form için MS 2. yüzyıl tarihlendirmesi yapılmıştır.

28 Günay 1989, Çiz. XXVII-XXVIII, Lev. XXVa-d-XXVIa-f, Kat. 112-121, MS 1. yüzyıl sonları – MS 2. yüzyıl başları; Günay-Tuluk 1999, 138-139, Abb. 17.

29 Güngör 2005, 134, Levha 42, Nr. 254, MS 1. yüzyılın son çeyreği.

30 Atlı-Akbuz 2008, 102, Kat. No. 83, Levha 6, 24, Fot. 16, Şek. 83, MS 2. yüzyıl.

31 Bujukliev 1986, 80, 119, Taf. 17, Nr. 224-235. Mezar 5'den ele geçen bu unguentariumların yanında aynı formun cam örnekleri de bulunmaktadır.

32 Ergürer 2012, 57.

Mezar gömü teknesi-sandukasındaki ölü hediyesi-mezar eşyaları arasındaki seramiklerden ikinci yoğun grubu testiler oluşturmaktadır (Res. 10). K.21-26 arasında verilen grubun form anlamında diğerlerinden belirgin şekilde ayrılan örneği K. 21 elipsoid şekilde basık gövdesi, uzun boynu ve yüksek kulpu ile Hellenistik Dönem lagynoslarının, Roma İmparatorluk Dönemi başlarına dek görülen geç örneklerini³³ andırmaktadır. Ancak ağız, boyun-gövde geçişi ve yukarı çekik olmayan kulp yapısı gibi, lagynosların belirgin form özelliklerini barındırmayan K. 21 için bu tür kapların görüldüğü sürecin devamında, bu formdan esinlenilerek yapılmış olabileceğini söylemek daha doğru olacaktır. Genel yapısıyla Parion MS 1. yüzyıl ilk yarısı testilerini³⁴ de andıran K. 21, basık elipsoid gövdesiyle bu erken örneklerden farklılık göstermektedir. Buna rağmen K. 21 bu gruptaki boyunun nerdeyse tamamen ortadan kalktığı K. 22-26'ya göre daha erken form özellikleri yansıtmaktadır. K.21-26 arasında verilen testilerin form olarak belirgin bir analogi sunacak nitelikte benzerlerine pek rastlanılmamaktadır. Bu anlamda tamamen farklı bir forma bürünen K. 22-26'daki örneklerin en yakın benzerlerine Parion'a oldukça yakın konumda yer alan Üzümlü (Balıkesir-Gönen) Nekropolisi'nde³⁵ ve Kyzikos Nekropolisi'nde³⁶ rastlamak mümkündür. Bu gruptaki testilerden K. 26'da ele alınan örneğin, yine Parion buluntusu olan, yakın bir benzeri konusunda değerlendirmede bulunan Ergürer³⁷ eserin tarihlendirilmesinde ele geçtiği mezar kontekstindeki diğer materyallerden faydalananarak, eserin MS 117-150 aralığına tarihlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Grubun diğer örnekleri K. 22-26 kronolojik anlamda testilerin boyunsuz yapıya gidişini gösterir bir form gelişimi göstermektedirler. Bu gelişimde MS 1. yüzyıl ilk yarısındaki testi formunu az da olsa devam ettiren K. 21'den sonraki süreçte keskin bir form değişimi gösteren testilerden K. 22-23'de kabın hamur cidarı henüz hantal ve kalın bir yapıya bürünmeyip, yüzeyinde baskın çark izi barındırmayan testilerde boyun ters konik biçimli kısa yapısıyla artık belirgin bir boyun olma özelliğini yitirmeye başlamış; boyunla bir bütün olmaya yüz tutmuş gövde irileşerek yavaş yavaş sarkık bir yapıya ulaşmıştır. K. 24-25'e gelindiğinde ise testilerin cidarları kalınlaşmış, boyun tamamen ortadan kalkmış ve gövdede sarkık karın iyice şişkinleşerek neredeyse kabın tamamını oluşturur hale gelmiştir. Bu form dejenerasyonunun son aşamasında ise testinin gövdesi tamamen aşağı sarkık bir form almış ve kalın cidarlı kabın yüzeyinde kalın çark izleri belirgin şekilde görülebilmektedir. Bu kapsamda, genel olarak mezar konteksti ile birlikte MS 1. yüzyıl üçüncü çeyreği ile MS 180 aralığına verilmesi gereken grubun en erken örneği olan K. 21 için MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği, K. 22-23 için MS 1. yüzyılın son çeyreği ile MS 2. yüzyıl

33 Parion örnekleri için bkz. Ergürer 2012, Kat. No. 121-122.

34 Ergürer 2012, Kat. No. 127-128.

35 Öztürk 2019, 184-186, 212-213, 17-UZM-PT019, 17-UZM-PT021, 17-UZM-PT022, 17-UZM-PT007, bahse konu nekropolisin mezar kontekstleri ile ilgili genel bir değerlendirme yapılarak MÖ 3 – MS 4. yüzyıl şeklinde geniş tarih aralığı verilmiştir.

36 Meral 2012, 28, Çiz. 5, Res. 2, bir lahit kontekstinde yer alan kap kontekst ile birlikte MS 3. yüzyıla tarihlendirilmiş olmasına karşın, kontekstteki impression altın pul-sikkeler ve kısa çan gövdeli pişmiş toprak unguentariumların varlığı bu tarihi sorgulatır niteliktedir.

37 Ergürer 2012, 77-78, Kat. No. 140.

başları, K. 26 için ise MS 2. yüzyılın ilk yarısı ve MS 180 aralığını vermenin doğru olacağı kanaatindeyiz³⁸.

Mezarın gömü teknesi-sandukasındaki kontekstin en yoğun seramik grubundan bir diğeri de kandillerdir. K. 27-34 (Res. 11)'de ele alınan 8 kandil yansıtmış oldukları tipolojik özellikler göz önünde bulundurularak, Yılmaz³⁹'ın Parion pişmiş toprak kandilleri ile ilgili çalışmasında oluşturduğu tipolojide Tip 6 "kısa yuvarlak burunlu kandiller" ve Tip 7 "kalp burunlu kandiller" olarak değerlendirdiği iki gruba dâhil edilebilecek kandillerdir. Bu iki tipin ortak özelliği kandillerin kısa yuvarlak biçimli burunları olup tipolojik farklılıkta temel ayrım gövdeden buruna geçişteki kalp biçimli kabartma bezemenin olup olmayışıdır. Kalıp yapımı olan bu kandiller, yuvarlak gövdeli, omuzun devamı niteliğinde kısa yuvarlak burunlu, kimi daha derin ve geniş, kimi daha sığ ve dar olup, genelde ortalarında küçük yağ deliği bulunan diskuslara sahip ve kulpsuzlardır. AM6 buluntusu bu kandillerden K. 27 ve 28 geniş ve daha derin olan diskusunda, tüm diskusu kaplayan çiçek rozet bezemesine, K. 32 daha sığ ve dar olan diskusunda diğer iki örneğe göre küçük tutulmuş çiçek rozet bezemesine, yine sığ ve dar tutulan diskuslu K. 34 ise ayakta ve elinde çelenk tutan Victoria-Nike betimlemesine sahiptir. Daha önce yapılan yayınlarda tipin analojisi ile ilgili birbirinin tekrarı çalışmaların çokça varlığı nedeniyle burada bir kez daha bu analojik irdelemeye yer verilmeyen kandiller için genel anlamda MS 1. – 2. yüzyıl aralığının verildiği bilinmektedir⁴⁰. AM6 gömü teknesi-sandukası kontekstinde ele geçen kandillerden K. 33 tarafımızdan yapılan değerlendirmede 3. gömü evresi olarak tanımlanan son gömü evresinde defnedilmiş, erişkin erkek olduğu tespit edilen Birey 2'nin sağ ayağına bitişik; K. 32 ise bu evre bireylerinin hemen alt kotundaki 2. Gömü evresi olarak tanımlanan evrede, Birey 5'in sol ayağına bitişik olarak ele geçmişlerdir. Bu iki kandille aynı kot aralığında ele geçen bir diğer kandil ise bireylerden herhangi biriyle ilişkilendirilemeyen K. 34'tür. K. 27-31 ise en yoğun defin olduğu ilk evre verilerine sahip en alt seviyeden ele geçmiş kandillerdir. Her yeni defin esnasında daha önce var olan bireylere ait iskeletler ve ölü hediyelerinin yerinden oynatılması ihtimali bir kenarda tutulursa, genel seviye aralığı anlamında kandillerle ilgili bu şekilde bir ayrım göz önünde bulundurulduğunda⁴¹; eserlerden ilk gömü evresinde kullanıldığı tahmin edilen K. 27-31 erken örnekler, ikinci ve üçüncü gömü evresine ait oldukları tespit edilen K. 32-34'ün ise daha geç örnekler olduğu anlaşılmaktadır. Bu tespitle, genel anlamda mezar konteksti için uygun görülen MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ile MS 180 aralığına ait oldukları anlaşılan kandillerden K. 27-31 için MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ile MS 2. yüzyıl başları;

38 Mezar kontekstinde yer alan en geç tarihli sikke (CZZ 29) MS 179-180'e ait olup, mezar konteksti için bu sikke *terminus ante quem* olarak alınmaktadır.

39 Yılmaz 2012, 48-49.

40 Bahse konu kandil tiplerinin güncel analoji ve genel irdelemeleri için bkz. Metin 2012, 122-133, Kbr-T13-15, Ek. 1; Yılmaz 2012, 48-51, Ek.1; Bu tip kandillerin tarihlendirilmesinde referans alınan öncü kaynaklar için bkz. Loeschcke 1919, 237-243, Type VIII; Broneer 1930, 83-87, Type XXV, Pl. 10, Nr. 507; Leibundgut 1977, Formentafel Type XX; Bailey 1988, Pl. 87-89.

41 İlk evre definlerinde en azından ilk 2 defin için kullanıldığı tahmin edilen büyükçe bir kapaklı ahşap tabutun var olduğu ve bu ilk evre bireyleri ve ölü hediyelerinin genel anlamda bu kapaklı ahşap tabut içerisine konulduğu düşünülmektedir.

K. 32-34 için MS. 2. yüzyıl başları ile MS 180 aralığına ait oldukları öngörülebilir. Bu kronolojik tespite ek olarak kısa yuvarlak burunlu ve kalp burunlu olan bu tiplerin erken örneklerinde (K.27-31) diskusun daha derin ve geniş, omuzlarının daha alçak tutulduğu; daha geç örneklerde (K. 32-34) ise omuz yükseltilerek diskusa geçişteki yiv sayısının çoğaltıldığı ve bu değişimin paralelinde diskusun daraltılıp sıkıştırıldığı söylenebilir.

Mezar içerisinde ilk gömü evresine ait iki adet kâse bulunmaktadır (Res. 12). Her ikisi de mezar zemininde ele geçen bu iki kâseden ilki olan K. 35, yüksek ve dikey bir ağız kenarına sahip olup, kâsenin gövdeden ağıza geçiş kısmında, ağız dışı doğru üçgenimsi bir çıkıntı oluşturmuştur. Üstte, yuvarlatılmış dudakla son bulan bu dikey ağız kenarı formun erken örneklerinde daha yüksek tutulmakta ve cidar daha ince olabilmektedir. Yarı küresel gövdenin başlangıcında form içe bastırılarak ağız alt kenarındaki dışa çıkıntılı bölüm daha belirgin hale getirilmiştir. Cidar kaideye doğru kalınlaşmakta ve yüksek halka kaidenin ortasında dışa doğru küçük bir çıkıntı oluşturmaktadır. Kabın içine ve dışına daldırma tekniğiyle koyu kırmızı tonlarda astar uygulanmıştır. Dışta, özellikle ağız kenarının bir bölümünde astarda dökülmeler, görülmektedir. Bu tip kâseler Hayes⁴² tarafından yapılan Çandarlı (DSC) gruplamasında *Form 3*, daha öncesinde Loeschcke⁴³'nin yapmış olduğu gruplamada ise *Form 19* olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla *Çandarlı Form 3* olarak değerlendirilmesi uygun görülen bu tip kâseler için Ergüner⁴⁴ erken örneklerde dikey ağız kenarının daha yüksek olduğu ve bu bölümün daha ince verildiğini; Parion'da da örnekleri görülen, MS 2. yüzyıl ikinci yarısı – MS 3. yüzyıl aralığına tarihlenen daha geç örneklerde ise ağız kenarının geçte doğru daha da kısaldığından bahsetmektedir. Bu genel kanıyla birlikte MS Geç 1. – MS Erken 2.yüzyıl kontekstinden ele geçen Atina Agorası⁴⁵, Pergamon⁴⁶ ve Iasos⁴⁷ örneklerini de göz önünde bulundurarak K. 35 için de bu tarih aralığı önerilmektedir. Bahse konu gelişimin ilerleyen sürecine ait Parion örnekleri⁴⁸ de bu fıkri destekler niteliktedir. Bununla birlikte, mezar zemininde ele geçmiş olmaları nedeniyle birinci gömü evresiyle ilişkilendirilmeleri gerektiği düşünülen kâseler için önerilen bu tarih, ilk gömü evresi için düşünülen MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ile MS 2. yüzyıl başları aralığıyla da örtüşmektedir.

Kontekstteki bir diğer kâse örneği olan K. 36'nın astarlı iç ve dış yüzeyinde 3 farklı tonda astar görülmektedir. Kabın iç kısmı ve dış yüzeyin tabana yakın bölümü dışındaki genelinde sarımsı kırmızı ve kırmızı renk astar görülürken, kap astarlanırken astarın ulaşmadığı tabana yakın bölüm ise açık kırmızı renktedir. Bu durum yüzeydeki sarımsı

42 Hayes 2008, 51-52, Pl. 45, Fig. 24, Nr. 790, 792.

43 Loeschcke 1912, 370-371, Taf. XXVIII, 19.

44 Ergüner 2012, 109-110.

45 Hayes 2008, 200, Pl. 45, Fig. 24, Nr. 790, 792

46 Meyer-Schlichtmann 1988, 107-108, Taf. 13, Kat. 163 – N33a.

47 Gasparetti 2003, 144, Pl. (Tav.) XC, Nr. 9.

48 Ergüner 2012, 107, 384, Kat. No. 201-205, Lev. 99-100.

kırmızılığın da hissettirdiği Pontus sigillatası izlenimini sorgulattır niteliklidir. Kaldı ki Pontus sigillatalarında genel anlamda parlak sarımsı kırmızı astar kabın genelinde bas-kın şekilde hissedilmesine karşın bu kâsede bu tür bir astarlama görülmemektedir. İnce cidarlı ve derin yarım küresel forma sahip kabın, çok az içe çekilmiş dudağı yuvarlatılmıştır. Kâsenin iç kısım tabanı üzerinde ortada çok büyük olmayan bir baskı çiçek rozet ve etrafında ikili çentiklerle oluşturulmuş halka bezeme yer almaktadır. Kaidesi ise milimetrik tarzda çok az bir yüksekliğe sahip bilezik kaide şeklindedir. Form anlamında, dudak, gövde, kaide ve ince cidarlı yapısı ile Parion'un daha önce tespit edilmiş seramikleri da dâhil, benzerine pek rastlamayan kâsenin, aynı gömü evresine ait olan K. 35 ile aynı tarih aralığına ait olabileceği düşünülmektedir. Bu anlamda K. 36 Parion Roma Dönemi fine seramikleri form repertuvarına yeni bir kâse formu olarak eklenmiştir.

Mezarın gömü teknesi-sandukasındaki seramiklerden sonuncusu, tekil örnekle temsil edilen K. 37 nolu maşrapadır (Res. 12). Ergürer⁴⁹ tarafından ele alınan Parion Roma Dönemi maşrapaları içerisinde 9 cm'den yüksek olan ve ortalama 9.1-12.4 cm arası yüksekliğe sahip örneklerle yakın ölçülere sahiptir. Hafif dışa çekik ve yüksek ağızlı kabın gövdeye geçiş kısmında kabartma bilezik yapı bulunmaktadır. Ağız-gövde geçişi ile karın arasına tutturulmuş kulpa sahiptir. Orta kısımda şişkin sarkık karınlı gövde karın kısmından hemen sonra daralmaya başlayarak çok yüksek olmayan belirgin bir kaideyle son bulmaktadır. Ağız ve gövdede, karın alt kısmına kadar daldırma koyu gri astar izi belirgin olmakla birlikte bu astarın altındaki kaideye yakın kısım kabın kil rengine yakın kırmızımsı kahverengi renktedir. Ölçü ve form anlamında çok yakın benzeri olan Atina Agorası örneği⁵⁰ ele geçtiği kontekstle MS 130-160 aralığına tarihlendirilen maşrapanın, Samothrace⁵¹, Stobi⁵² gibi birçok merkezde de benzerlerine rastlamak mümkündür. Maşrapa, Ergürer'in Parion maşrapaları için oluşturduğu iki temel gruptan erken olan ilk grubun⁵³ küresel gövde yapısına sahiptir. Ancak, koyu grimsi astar özelliği de Ergürer'in ikinci ve geç olarak belirttiği Collorino maşrapalara⁵⁴ yakın bir özellik sunmaktadır. Buna ek olarak, maşrapanın gömü teknesi-sandukasındaki yüzeyde görülebilir konumuyla en geç gömü evresine ait olabileceği de göz önünde bulundurulduğunda K. 37'nin MS 2. yüzyılın ortaları ve MS 180 aralığından olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Cam Unguentariumlar:

Kontekste yer alan toplam 5 cam unguentarium temel anlamda kısa çan gövdeli uzun boyunlu unguentarium formunu yansıtmaktadır (Res. 13). K. 38-42'de verilen beş unguentarium üfleme tekniğinde üretilmiş olup, K. 38 dışındakilerin üstten dışa

49 Ergürer 2012, 84-85, Kat. 151-154.

50 Hayes 2008, 208, Cat. 1606, Fig. 51, 1606.

51 Dusenbery 1998, 370, 387, 391, 392, S218F-2-23, S228-2, S233-1, S234-1.

52 Anderson-Stajanovic 1992, 43, Pl. 26, Nr. 219.

53 Ergürer 2012, 84-85, Lev. 73-74; Ergürer 2018, 192-193, Fig. 6.

54 Ergürer 2012, 85-87, Lev. 75-76.

çekilmiş dudakları altta içe doğru katlanmıştır. Cam unguentariumlardan daha küçük gövdeli olan K. 38-40'da uzun silindirik boyun gövdelerinin yaklaşık üç katı, K. 41-42'de ise gövdelerinin irileşmesiyle boyun gövdenin iki katına yakın ölçülerdedir. Boyundan çan biçimli gövdeye geçiş tüm kaplarda boğumla belirginleştirilmiş olmakla birlikte bu boğum iri gövdelilerde daha çok vurgulanmıştır. Bu gövde ve boyun yapısı erkenden geçe doğru formun gelişimini de yansıtır niteliktedir. Eserlerin tümünde küçük çan gövde konkav dip ile sonlanmıştır. Parion'da oldukça çok sayıda örneği bulunan bu tip unguentariumlar⁵⁵, kontekstleri de göz önünde bulundurularak, genelde MS 1. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 2. yüzyılın ilk yarısı aralığına tarihlendirilmiştir. Bu genel aralık içerisinde, AM6 gömü teknesi-sandukasının kontekstinde ilk evre definleriyle ilişkili olan K. 38-41 için MS 1. yüzyılın üçün çeyreği ve MS 2. yüzyıl başları aralığını, ikinci evre definleriyle ilişkili olduğu düşünülen K. 42 için ise MS 2. yüzyıl ilk yarısı ve MS 180 aralığını önermek mümkündür⁵⁶.

Altın Kúpeler ve Diğer Metaller:

Mezarın gömü teknesi-sandukasındaki metal eserlerden en önemli grubu altın kúpeler oluşturmaktadır. Bu altın küpe çiftinden ilki, gömü teknesi-sandukasının doğusunda, zeminin hemen üzerinde bulunduğu için ilk gömü evresine ait olduğu anlaşılan erişkin kadın bireyin kafatasına bitişik, hatta biri kafatasının iç kısmına kadar geçmiş olan K. 43'tür (Res. 14). Kúpelerin küçük bir çember uçtan çıkarılmış yamuk şekilli kalın burgu halkaları, uca doğru incelenerek devam edip, kör çengel şeklinde çember uca bağlanmıştır. Halkaların çember uçları üst kısmına aplike edilmiş kubbemsi uç-kaşlar bulunmaktadır. Bu kubbemsi uç-kaşlar tepede inci-boncuk dizgili küçük bir halka içerisine yerleştirilmiş, kısmen aşınmış çok açık yeşilimsi mavi birer taş ve kenarlarda birkaçı eksik parçalı beşli spiral telkâri süslemeye sahiptir. Bu spirallerin ve tepe halkasının aralarına da aynı teknikle küçük altın boncuklar yerleştirilmiştir. Uç-kaşlar, dışa çıkıntılı kenarları üzerine oturtulmuş, inci-boncuk dizgili birer kenar çemberi ile sonlandırılmışlardır. Kúpelerin uç-kaşlarındaki spirallerde görülen eksiklik ve deformasyon kúpelerin uzun süre kullanılmış olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, halka uçlarının kolay çıkarılıp takılabilir çengeller yerine sarmal şeklinde bağlanmış olmaları da kullanan kişiler tarafından bir kez takıldıktan sonra uzun bir süre çıkarılmadıklarını düşündürmektedir. Bu durum mezardaki birey için defin öncesinde takıldıktan sonra bir daha çıkarılmayacağından dolayı bu şekilde takılmış olabileceklerini düşündürse de daha önce kullanılmış olduklarını gösterir deformasyon izleri; bu kúpelerin birey tarafından günlük hayatta kullanılmış olduğu takıları olup, bireyin ölümünden sonra da çıkarılmadığını ortaya koymaktadır. Böylesi bir çıkarım da bu takıların ölü hediyesinden çok mezar eşyası olarak nitelendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Bir diğer altın küpe çifti K. 44 (Res. 14)

55 Keskin 2019, 43-51, Kat. No. 33-46.

56 Mezarda ele geçen en geç tarihli sikkenin MS 179-180 tarihli olması bu fikri destekleyen önemli bir *terminus ante quem* verisidir.

daha üst seviyede, gömü teknesi-sandukasının batı kısmında, bir başka kadın bireyin kafatasının yanında ele geçmiş olup, 2. gömü evresiyle ilişkilendirilmektedir. K. 43'e göre daha sade bir işçiliğe sahiptir. Halka yapıları ve uçlarının kör çengel şeklinde bağlanması ve kubbemsi uç-kaş yerleştirilmesiyle K. 43 ile aynı teknik özellikleri yansıtmaktadırlar. Ancak bu küpelerde kubbemsi uç-kaş üzeri sade bırakılmıştır. Küpelerden biri tam yuvarlak diğeri ise yamuk şekilli halkaya sahiptir. Çengel uçlarının yapısı nedeniyle, K. 43 için yapılan çıkarım bu küpeler için de geçerlidir. Benzer tipteki Laodikeia⁵⁷, Perge⁵⁸, Patara⁵⁹, Tralleis⁶⁰, Stratonikeia⁶¹ örnekleri genel olarak MS 1.-2. yüzyıla tarihlendirilen küpelerden K. 44 ele geçtiği ilk gömü evresiyle MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ile MS 2. yüzyıl başları aralığına; ilk gömü evresindeki iskelet kalıntıları ile ikinci gömü evresi dolgusu arasında ele geçtiği için ait olduğu gömü evresi tam olarak anlaşılamayan K. 43 ise MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ile MS 2. yüzyıl ortaları aralığına verilebilir⁶².

Mezarda tekil örneklerle temsil edilen K. 45'deki strigilis, ilk gömü evresi verileri ile birlikte mezarın kuzeydoğu köşesinde ele geçmiştir (Res. 15). Demir strigilis sap kısmından kırık olup yüzeyinde aşırı korozyonludur. Sap kısmı üstte düz levhanın dışa doğru bükülmesiyle oluşturulmuş bir tutamağa sahip olan strigilis, Kotera-Feyer⁶³'in de belirttiği "L" biçimli Dikey Form grubu içerisinde yer almaktadır⁶⁴. Ortalama 7 cm yüksekliği sahip sap kısmı iç boşluğunun sığ olması nedeniyle parmaklar içe sokulmadan tutulabildiği anlaşılmaktadır. Strigilisin oval kesitli kaşığı, uzun olup, uca doğru incelmektedir. Benzer formdaki Patara⁶⁵, Laodikeia⁶⁶ örnekleri için önerilen tarihlerle birlikte, mezar kontekstinde ilk gömü evresiyle ilişkilendirilen strigilis için de MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ve MS 2. yüzyıl başları aralığı düşünülebilir⁶⁷. Sporcuların kullanımında görülen temel işlevinin yanı sıra, strigilislerin tedavi aracı olarak hekimler, bronz heykel dökmühanelerinde ustalar ve kişisel bakımları için kadınlar tarafından kullanıldıkları ve eğitilmiş ve zengin erkeklerin sosyal statüsünü yansıtmaya yönelik simgesel bir anlam yüklendikleri de bilinmektedir⁶⁸. Parion AM6 gömü teknesi-sandukasındaki strigilisin de mezar stelinde adı geçen Lucius Furnius Lesbonax'ın azat edilerek elde ettiği statünün sembolü olarak mezarına konulmuş olabileceği ihtimali akla gelmektedir.

57 Şimşek 2012, 526, Kat. No. 393, MS 2. yüzyıl.

58 Özgülnar 2007, 52, Kat. No. K 16-17, MS 2. yüzyıl (açıklamasına bak)

59 Uygun 2000, 77-83, K3-6, Lev. 18-19, MS 1.-2. yüzyıl, bu örnekler halkalarına geçirilmiş sarkaç uçlara da sahiptirler.

60 Özver 2021, 258, Kat. No. 375, MS 1. yüzyıl ortası. Mezar buluntusu.

61 Tamsü-Polat 2013, Lev. 121. e.

62 Parion cam eserleri ile ilgili ayrıntılı çalışmalar doktora öğrencisi Ahmet Levent Keskin tarafından gerçekleştirilmekte olup, çalışmaya konu eserlerin belgelenmesi Keskin tarafından yapılmıştır.

63 Kotera-Feyer 1993, XIV; Şahin – Doğan 2016, 789, Fig 2.

64 Kırık olan sap kısmı iki parçalı olmakla birlikte mevcut kırık noktadan yapılan geçici birleştirme ile fotografik belgelenmesi yapılmıştır

65 Şahin 2010, 40, 95, Kat. No. B3, Lev. VI, MÖ 1 – MS 1

66 Şimşek 2011, 554, Kat. No. 453-454, MS 1. Yüzyıl.

67 Benzer diğer Parion örnekleri için bkz. Kasapoğlu 2012, 169, Res. 219; Çelikbaş 2016, 201, 429, Kat. No. N4.

68 Doğan 2015, 145-146; Şahin – Doğan 2016, 772.

Mezardaki bir diğer metal eser grubu da ilk gömü evresinde kullanıldığı anlaşılan kapaklı bir ahşap tabuta ait K. 46'da verilen bronz tutamak, demir menteşe aksamı parçaları ve çok sayıda bronz çividen oluşmaktadır (Res. 15-17). Mezar gömü teknesi-sandukasının zeminindeki in-situ halleriyle, yaklaşık 1x2.20 m ölçülerinde dikdörtgen bir hatta, kabara başları altta kalacak şekilde ve çoğu dikey vaziyette bronz çiviler tespit edilmiştir. Bu çivilerin dışında, genel olarak gömü teknesi kenarlarından da bronz çiviler ele geçmiştir. Boyları 7 ile 11 cm arasında değişen bronz çiviler toplamda 42 adettir. Gömü teknesi-sandukasının kuzey kenarında ise biri erkek diğeri dişi uçlara sahip ikili levhadan oluşan 4 çift demir menteşe takımı ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte, mezarın batı kenarında, zeminden ortalama 30-40 cm yüksek, iki yandaki askı uçlarında ahşaba tutturmaya yarayan apliklerin de bulunduğu büyükçe bir bronz kulp ortaya çıkarılmıştır. Tüm bu metal aksamdan anlaşıldığı kadarıyla, ilk gömü evresinde yaklaşık 1x2.20x0.40 m ölçülerinde olup, batı tarafında bronz kulpu bulunan ve kuzeye doğru açılan kapaklı bir ahşap tabut kullanılmış olması gerektiği anlaşılmaktadır (Res. 18).

Mezardaki son metal eser grubu ise küçük kabara başlı demir çivi ya da raptiyelerdir (Res. 19). Yaklaşık 1-1.5 cm aralığında uzunluğa sahip bu raptiyelerin bir grubu Birey 8 olarak adlandırılan kafatasının hemen altında küçük bir alanda ele geçmiştir. Toplu halde olmaları ve boyutları nedeniyle, işlevsellik anlamında ilk akla gelen, bu raptiyelerin bir sandaleta ait olabilecekleri ihtimalidir. Bu ihtimal de en azından ilk evrede bireylerden birinin sandaleti, hatta belki de kıyafeti ile birlikte defnedilmiş olabileceğini düşündürmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Yansıtmış olduğu mimari özellikler ile *Sunak Biçimli Anıt Mezar* tipinde olduğu anlaşılan AM6 mezarı, sonradan yerinden alınarak mezarın üst bölümünün kuzeybatı kenarına indirilmiş mezar steli üzerindeki yazıtla Lucius Furnius Lebonax, eşi ve ailesine ait bir aile mezarıdır. Parion için bu tipin ilk örneği olan mezarda toplamda 10 bireyin defnedildiği tespit edilmiştir. Biri kremasyon gömü uygulamasına sahip bu bireylerden inhumasyon gömü uygulamasına sahip diğer dokuzundan 1'i çocuk, 3'ü erişkin erkek, 5'i ise erişkin kadındır. Mezarın gömü teknesi-sandukasında 20 pişmiş toprak unguentarium, 6 pişmiş toprak testi, 8 pişmiş toprak kandil, 2 pişmiş toprak kâse, 1 pişmiş toprak maşrapa, 6 cam unguentarium, 2 çift altın küpe, 1 demir strigilis, ahşap tabuta ait metal aksamlar, bir tür sandalet ya da ayakkabıya ait olabileceği düşünülen küçük demir çivi-raptiyeler ve çalışmaya dâhil edilmeyen 10 sikke ile 1 pişmiş toprak figürinden oluşan mezar eşyası ve ölü hediyesi ele geçmiştir.

Mezardan ele geçen 10 sikkenin birey sayısı ile tutarlı olması kremasyon da dahil tüm bireyler için *Charon Bahşisi* bırakıldığını göstermektedir. Bunlardan MS 179-180'e tarihlenen en geç tarihli sikke mezarın gömü teknesi-sandukasındaki definler için *terminus ante quem* oluşturmaktadır.

Mezarda genel anlamda, aralarında belirgin ayırım yapılabilen 3 gömü evresi olduğu anlaşılmaktadır. İlk gömü evresinde en azından ilk iki bireyin definde kapaklı bir ahşap tabut kullanılmıştır. Bu ilk evrede inhumasyon gömü uygulamasına sahip 1 erişkin erkek (Birey 3), 2 erişkin kadın (Birey 7-8), 1 çocuk gömüsü yer alırken, bir de kremasyon gömüye (Birey 9) yer verilmiştir (Res. 20-21) . Her yeni defin esnasında önceki gömülerin iskeletleri ve ölü hediyelerine müdahale edilmiş olması ihtimalini bir kenarda tutarak, mezar zeminine ve bu kottaki verilerle ilişkili tutulabilecek seramikler, cam unguentariumlar (K. 38-41) göz önünde bulundurularak her biri birbirinden farklı ama yakın zaman aralığında defnedilmiş 5 bireyin yer aldığı ilk gömü evresi MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreği ile MS 2. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

Bu ilk gömü evresinin üzerindeki ikinci gömü evresinde üstteki ikisi de başları batıya gelecek biçimde yerleştirilmiş 1 erişkin kadın (Birey 4), 1 orta erişkin erkek (Birey 5) ve bunun hemen altında kalmış 1 erişkin kadın (Birey 6)'dan oluşan toplam 3 birey defnedilmiştir (Res. 21). İlk evredeki ölü hediyesinin azaldığı bu evreye ait seramikler ve bir cam unguentarium bu evrenin belirgin ölü hediyeleri olarak MS 2. yüzyılın başları (ilk çeyreği) ile MS 2. yüzyılın ortasına işaret etmektedir.

Ölü hediyelerinin oldukça azaldığı son gömü evresinde, zıt yönlerde yerleştirilmiş iki bireyden erişkin kadın (Birey 1) mezara en son defnedilen bireydir (Res. 22). Bundan önce defnedilen erişkin erkek (Birey 2) olup, Birey 1'in defni esnasında bu bireyin sol uyluk kemiği yerinden oynatılmıştır. Bu son evreye ait az sayıdaki seramikler ve yukarıda da bahsedilen MS 179-180 tarihli sikke ile son evre için MS 2. yüzyıl ortası ile MS 180 aralığına tarihlendirildiğini söylemek mümkündür. Sonuç olarak mezarın MS 1. yüzyılın üçüncü çeyreğinden MS 180 civarına kadar kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Mezarda toplamda biri *kremasyon* dokuzu *inhumasyon* 10 birey yer almakta ancak sadece 8 kandil ele geçmiştir. Mezardaki bireylerden *inhumasyon* gömü uygulamasına sahip bireylerden birinin çocuk olduğu da göz önünde bulundurularak, *kremasyon* uygulanan birey ve çocuk için kandil konulmadığı düşünülebilir. Bu durum dönemin gömü geleneklerine dair yeni bir tespit olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, ilk gömü evresinde 4 inhumasyon gömü ile birlikte belirlenen tekil kremasyon gömü, aynı dönemde aynı aile üyeleri arasında dahi iki farklı gömü uygulamasının tercih edilebildiğini; dolayısıyla kremasyon ve inhumasyon gömü uygulamalarının genel anlamda kişisel tercihle alakalı olduğu savını güçlendirir veriler elde edilmektedir.

KATALOG

Unguentariumlar

1. Env. - Etd. No: P21-CZZ24 Yük.: 20.5 cm Hamur Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red / 2.5YR-7/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, orta pişmiş, orta kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

2. Env. - Etd. No: P21-CZZ48 Yük.: 18.3 cm Hamur Rengi: Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8 Red – 5YR-5/8 Yellowish Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

3. Env. - Etd. No: P21-CZZ67 Yük.: 17.6 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 5YR-5/8 Yellowish Red / 2.5YR-6/6 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

4. Env. - Etd. No: P21-CZZ47-053 Yük.: 15.5 cm Hamur Rengi: Yüzey Rengi: 2.5YR-7/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az gözenekli, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

5. Env. - Etd. No: P21-CZZ34-031 Yük.: 14.7 cm Hamur Rengi: ...Yüzey Rengi: 5YR-5/8 Yellowish Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, orta kireç ve az gümüş mika katkılı. (II. G.E. ??)

6. Env. - Etd. No: P21-CZZ35-032 Yük.: 13.4 cm Hamur Rengi: ...Yüzey Rengi: 5YR-6/6 Reddish Yellow / 2.5YR-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (II. G.E. ??)

7. Env. - Etd. No: P21-CZZ52-054 Yük.: 12.9 cm Hamur Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-7/8 Light Red Kil: Elenmiş, orta sert dokulu, iyi pişmiş, yoğun kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

8. Env. - Etd. No: P21-CZZ25-028 Yük.: 16.3 cm Hamur Rengi: ...Yüzey Rengi: 5YR-5/8 Yellowish Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, orta pişmiş, orta kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

9. Env. - Etd. No: P21-CZZ26-029 Yük.: 15.5 cm Hamur Rengi: ...Yüzey Rengi: 10R-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu. (I. G.E.)

10. Env. - Etd. No: P21-CZZ53-055 Yük.: 13.7cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

11. Env. - Etd. No: P21-CZZ54 Yük.: 16.2 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8 Red / 2.5YR-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

12. Env. - Etd. No: P21-CZZ76 Yük.: 16.1 (Gövde 8.2 + Boyun 7.9) cm Hamur Rengi: 2.5YR-5/6 Red Yüzey Rengi: 2.5YR-7/8 Light Red Kil: Elenmiş, orta sert dokulu, orta pişmiş, orta kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

13. Env. - Etd. No: P21-CZZ72-057 Yük.: 14.3 cm Hamur Rengi: ...Yüzey Rengi: 2.5YR-6/6 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

14. Env. - Etd. No: P21-CZZ6-013 Yük.: 14 cm Hamur Rengi: ...Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8

Red / 2.5YR-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (IV. G.E.)

15. Env. - Etd. No: P21-CZZ28-025 Yük.: 27 cm Hamur Rengi: 2.5YR-5/8 Red Yüzey Rengi: 2.5YR-6/4 Light Reddish Brown Kil: Elenmiş, orta sert dokulu, az gözenekli, orta pişmiş, az kireç ve yoğun gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

16. Env. - Etd. No: P21-CZZ73-058 Yük.: 21.6 cm Hamur Rengi: 2.5YR-5/8 Red Yüzey Rengi: 10R-7/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, az gözenekli, iyi pişmiş, yoğun kireç ve yoğun gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

17. Env. - Etd. No: P21-CZZ27-030 Yük.: 11.7 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 10R-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş. (I yada II. G.E.)

18. Env. - Etd. No: P21-CZZ59 Yük.: 18.8 cm Hamur Rengi: 2.5YR-8/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-8/8 Light Red Kil: Elenmiş, orta sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç ve az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

19. Env. - Etd. No: P21-CZZ36-027 Yük.: 17.4 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 10R-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş. (I. G.E.)

20. Env. - Etd. No: P21-CZZ33-026 Yük.: 12.3 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 10R-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş. (II yada III. G.E.)

Testiler

21. Env. - Etd. No: P21-CZZ43-051 Yük.: 15.6 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 10R-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş. (I. G.E.)

22. Env. - Etd. No: P21-CZZ40-024 Yük.: 18.5 cm Hamur Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, az gözenekli, iyi pişmiş, orta kireç, yoğun gümüş mika katkılı. (III. G.E.??)

23. Env. - Etd. No: P21-CZZ60 Yük.: 15 cm (korunan) Hamur Rengi: 2.5YR-5/8 Red Yüzey Rengi: 10R-6/6 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, yoğun gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

24. Env. - Etd. No: P21-CZZ51 Yük.: 16.7 cm Hamur Rengi: 2.5YR-5/8 Red Yüzey Rengi: 5YR-5/6 Yellowish Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, yoğun gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

25. Env. - Etd. No: P21-CZZ61 Yük.: 19.1 cm Hamur Rengi: 2.5YR-5/8 Red Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8 Red Kil: Elenmiş, az sert dokulu, az gözenekli, orta pişmiş, orta kireç, orta gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

26. Env. - Etd. No: P21-CZZ11 Yük.: 19.1 cm Hamur Rengi: 5YR-5/8 Yellowish Red Yüzey Rengi: ... Kil: Elenmiş, az sert dokulu, orta gözenekli, orta pişmiş, az kireç, yoğun gümüş mika katkılı. (III. Yada IV.G.E.??)

Kandiller

27. Env. - Etd. No: P21-CZZ45 Gen.: 8.3 cm Hamur Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8 Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, çok az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

28. Env. - Etd. No: P21-CZZ63 Gen.: 8.6 cm Hamur Rengi: 7.5YR-7/6 Reddish Yellow Yüzey Rengi: 7.5YR-7/6 Reddish Yellow Kil: Elenmiş, sert dokulu, çok az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

29. Env. - Etd. No: P21-CZZ55 Gen.: 8.9 cm Hamur Rengi: 5YR-7/6 Reddish Yellow Yüzey Rengi: 5YR-6/6 Reddish Yellow Kil: Elenmiş, sert dokulu, çok az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

30. Env. - Etd. No: P21-CZZ44 Gen.: 8.5 cm Hamur Rengi: 2.5YR-7/6 Light Red Yüzey Rengi: 5YR-5/8 Yellowdish Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, çok az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

31. Env. - Etd. No: P21-CZZ31 Gen.: 9.5 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 10YR-6/6 BrownishYellow / 10YR-4/4 Dark Brownish Brown Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

32. Env. - Etd. No: P21-CZZ38 Gen.: 9.4 cm Hamur Rengi: 2.5YR-7/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8 Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (II. G.E.)

33. Env. - Etd. No: P21-CZZ13 Gen.: 8 cm Hamur Rengi: 2.5YR-7/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8 Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (II. G.E.)

34. Env. - Etd. No: P21-CZZ14 Gen.: 7.2 cm Hamur Rengi: 2.5YR-7/8 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, çok az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, az gümüş mika katkılı. (II. G.E.)

Kaseler

35. Env. - Etd. No: P21-CZZ56-056 Yükseklik: 5.7 cm Ağız Çapı: 10.6 cm Hamur Rengi: ... Yüzey Rengi: 2.5YR-5/8 Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, az gözenekli, iyi pişmiş, az kireç, yoğun gümüş mika katkılı. (I. G.E.)

36. Env. - Etd. No: P21-CZZ77-059 Yükseklik: 4.8 cm Ağız Çapı: 13.8 cm Hamur Rengi: 2.5YR-6/6 Light Red Yüzey Rengi: 2.5YR-4/8 Red / 5YR-5/8 Yellowish Red / 2.5YR 6/8 Light Red Kil: Elenmiş, sert dokulu, gözenekli, iyi pişmiş. (I. G.E.)

Maşrapa

37. Env. - Etd. No: P21-CZZ10-020 Yükseklik: 9 cm Ağız Çapı: 6.8 cm Karın Çapı: 9.2 cm Hamur Rengi: 5YR-5/4 Reddish Brown Yüzey Rengi: 5YR-4/1 Dark Gray/ 5YR-5/8

5YR-5/4 Reddish Brown Kil: Elenmiş, orta sert dokulu, az gözenekli, orta pişmiş, yoğun mika katkılı. (I. G.E.)

Cam Unguentariumlar

38. Env. - Etd. No: P21-CZZ64-062 Yükseklik: 17.2 cm Ağız Çapı: 2.5 cm Dip Çapı: 3.8 cm Cam Hamuru: Açık yeşil (I. G.E.)

39. Env. - Etd. No: P21-CZZ65 Yükseklik: 17.8 cm Ağız Çapı: 3 cm Dip Çapı: 3.7 cm Cam Hamuru: Açık yeşil (I. G.E.)

40. Env. - Etd. No: P21-CZZ66 Yükseklik: 15.3 cm Ağız Çapı: 3.4 cm Dip Çapı: 5.4 cm Cam Hamuru: Turkuaz (I. G.E.)

41. Env. - Etd. No: P21-CZZ78 Yükseklik: 15.3 cm Ağız Çapı: 2.8 cm Dip Çapı: 4.8 cm Cam Hamuru: Açık yeşil (I. G.E.)

42. Env. - Etd. No: P21-CZZ42-033 Yükseklik: 20.8 cm Ağız Çapı: 4.4 cm Dip Çapı: 7 cm Cam Hamuru: Zeytin yeşili (I. G.E.)

Altın Kúpeler ve Diğer Metaller

43. Env. - Etd. No: P21-CZZ23-042 1. Kúpe (İki spirali eksik) Ağırlık: 1.13 gr. Çap: 1.4-1.45 cm 2. Kúpe (Tek spirali eksik) Ağırlık: 1.18 gr. Çap: 1.4-1.5 cm (I. – II. G.E.)

44. Env. - Etd. No: P21-CZZ80-046 1. Kúpe (Yuvarlak halkalı) Ağırlık: 1.05 gr. Çap: 1.25-1.38 cm 2. Kúpe (Yamuk halkalı) Ağırlık: 1.07 gr. Çap: 1.2-1.39 cm (I. G.E.)

45. Env. - Etd. No: P21-CZZ50 Yükseklik: 15.5 cm Genişlik: 10.7 cm Kaşık Kanal Gen.: 1.8 cm (I. G.E.)

46. Env. - Etd. No: P21-CZZ8 Yükseklik: 7.5 cm Genişlik: 10.9 cm (I. G.E.)

Kısaltmalar ve Kaynakça

- Atlı-Akbuz 2008
Atlı-Akbuz L., *Hadrianopolis Roma Dönemi Seramiği* (Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2008.
- Anderson-Stajanović, 1992
Anderson-Stajanović, V. R., *Stobi: The Hellenistic and Roman Pottery*, New Jersey, 1992.
- Bailey 1988
Bailey, D. M., *A Catalogue of the Lamps in the British Museum III / Roman Provincial Lamps*, Londra, 1988.
- Broneer 1930
Broneer, O., *Terracotta Lamps, Corinth, Vol. IV, Part 2*, Atina, 1930.
- Bujukliev 1986

- Bujukliev, K. *Тракийският Могилен Некропол При Чаталка, Старозагорски Окръг – Разкопки И Проучвания - Книга XVI / Trakïškiyat Mogilen Nekropol Pri Chatalka, Starozagorski Okrûg - Razkopki i Prouchvaniya - Kniga XVI, София /Sofya, 1986.*
- Bucovală 1968
Bucovală, M., “Noi ormintе de epocă romană timpurie la Tomis (Nouvelles tombes du début de l’epoque romaine a Tomis)”, *PONTICA*, 1, 1968, 269-306.
 - Carington-Smith 1982
Carington-Smith, J., “A Roman Chamber Tomb on the South-East Slopes of Monasteriaki Kephala, Knossos”, *The Annual of the British School at Athens*, Vol. 77, 1982, 255-293.
 - Çelikbaş 2016
Çelikbaş, E., 2005-2014 *Parion Kazısı Metal (Bronz-Demir-Kurşun) Buluntuları* (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum, 2016.
 - Dusenbery 1998
Dusenbery, E. B., *Samothrace: The Necropoleis and Catalogues of Burials*, New Jersey, 1998.
 - Doğan 2015
Doğan, T., “Antandros Ölü Gömme Geleneğinde Strigilis: Tipolojik ve Kronolojik Gözlemler”, *TÜBA-Ar*, 18, 2015, 141-172.
 - Ergüner 2012
Ergüner, H. E., *Parion Roma Dönem Seramiği* (Atatürk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum, 2012.
 - Ergüner 2017
Ergüner, H. E., “Parion Nekropolisi M 143 Mezarı ve Buluntuları”, *Arkeoloji Dergisi*, XXII, 2017, 279-291.
 - Ergüner 2018
Ergüner, H. E., “Roman Pottery from Parion Necropolis”, Katsonopoulou D. (ed.), *PAROS IV – Paros and It’s Colonies*, Atina, 2018, 189-198.
 - Gasperetti 2003
Gasperetti, G., “Osservazioni Preliminari Sulla Ceramica Romana D1 Iassos”, Abadie-Reynal C. (ed.), *Les Ceramiques En Anatolia Aux Epoques Hellenistique Et Romaine, Varia Anatolica XV*, Paris, 2003, 141- 163.
 - Günay 1989
Günay, G., *İzmir Müzesi’nde Bulunan Unguentariumlar* (Ege Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 1989.
 - Günay-Tuluk 1999
Günay-Tuluk, G., “Die Unguentarien im Museum von Izmir”, *Anatolia Antiqua*, Tome 7, 1999, 127-166.

- Güngör 2005
Güngör, E., *Metropolis Kenti Ada 7 İçerisindeki Konut Seramiği* (Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2005.
- Gürler 2000
Gürler, B., *Tire Müzesi Cam Eserleri*, Ankara, 2000.
- Hayes 1975
Hayes, J. W., *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Toronto, 1975.
- Hayes 2008
Hayes, J. W., *Roman Pottery Fine- Ware Imports, The Athenian Agora XXXII*, Princeton, 2008.
- Kasapoğlu 2012
Kasapoğlu, H., “X. Metal Eserler”, Başaran C. (ed.), *Antik Troas’ın Parlayan Kenti Parion: 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, İstanbul, 2012, 165-170.
- Kasapoğlu 2020
Kasapoğlu, H., “Antik Kaynaklar’dan Materyal Kültüre Bir Mezar Kontekstinin Okunması – Parion’dan (Efsanevi) Ophiogen Sülalesi (?) Mensubu Bir Şifacı Mezarı”, *Anadolu Araştırmaları*, 24, 2020, 177-216.
- Keleş 2012
Keleş, V., “Giriş”, Başaran C. (ed.), *Antik Troas’ın Parlayan Kenti Parion – 1997-2009 Yılları Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, İstanbul, 2012, 19-26.
- Keskin 2019
Keskin, A. L., *Parion Tavşandere Nekropolü Cam Buluntuları (2005-2017)* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Samsun, 2019.
- Kotera-Feyer 1993
Kotera-Feyer, E., *Die Strigilis*, Frankfurt am Main, 1993.
- Laflı 2003
Laflı, E., *Studien zu Hellenistischen, Kaiserzeitlichen und Spätantik- Frühbyzantinischen Tonunguentarien aus Kilikien und Pisidien (Südtürkei): Der Forschungsstand und Eine Auswahl von Fundobjekten aus Den Örtlichen Museen* (Inauguraldissertation zur Erlangung Der Doktorwürde Vorgelegt), Der Philosophischen Fakultät Der Universität zu Köln, Köln, 2003.
- Leibundgut 1977
Leibundgut, A., *Die Römischen Lampen in Der Schweiz*, İsviçre, 1977.
- Lightfoot 1989
Lightfoot, C. S., *A Catalogue of Glass Vessels in Afyon. Museum / Afyon Müzesindeki Cam Eserler Kataloğu*, Oxford, 1989.

- Loeschcke 1912
Loeschcke, S., “Die Arbeiten zu Bergama 1910- 1911. Sigillata-Töpfereien in Tschandarlı”, *Athenische Mitteilungen (AM) XXXVII*, 1912, 344- 407.
- Loeschcke, 1919
Loeschcke, S., *Lampen aus Vindonissa. Ein Beitrag zur Geschichte von Vindonissa und des antiken Beleuchtungswesens*, Zürich, 1919.
- Meral 2012
Meral, K., “Kyzikos’tan Lahit Mezar Buluntuları”, *Höyük*, 5, 2012, 25-44.
- Meriç 2002
Meriç, R., *Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos / Forschungen in Ephesos, Band: 9/3*, Viyana, 2002.
- Meyer- Schlichtmann 1988
Meyer- Schlichtmann, C., *Die Pergamenische Sigillata aus Der Statgrabung von Bergama, PF 6*, Berlin, 1988.
- Okunak 2005
Okunak, M., *Hierapolis Kuzey Nekropolü (159d Nolu Tümülüs) Anıt Mezar ve Buluntuları* (Pamukkale Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 2005.
- Oliver 1980
Oliver, A., *Ancient Glass in The Carnagie Museum of Natural History*, Pennsylvania, 1980.
- Özgülnar 2007
Özgülnar, N., *Perge Kazılarında Bulunmuş Takılar* (İstanbul Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Tezi), İstanbul, 2007.
- Öztürk 2019
Öztürk, İ., “Üzümlü Nekropolisi Sondaj ve Genişletilmiş Kazı Çalışmaları”, Öztürk İ. – Çoşar E. (ed.), *Mysia’dan Üç Nekropolis: Üzümlü, Kalebayır, Şevketiye*, Ankara, 2019, 181-233.
- Özver 2021
Özver, A., *Tralleis Batı Nekropolü ve Buluntuları* (Adnan Menderes Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Aydın, 2021.
- Süzer 2019
Süzer, H., *Hellenistik ve Roma Dönemleri Sinop Unguentariumları* (Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Tezi), Konya, 2019.
- Şahin 2010
Şahin, F., *Patara Metal Buluntuları* (Akdeniz Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Antalya, 2010.
- Şahin – Doğan 2016
Şahin, F. – Doğan, T., “Patara’dan İki Strigilis: Anadolu’nun Strigilis Üretimindeki Yeri”,

Dündar E. – Aktaş Ş. – Koçak M. – Erkoç S. (ed.), *Lykiarkhissa : Havva İşkan'a Armağan*, İstanbul, 2016, 771-790.

— Şimşek 2011

Şimşek, C., *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*, İstanbul, 2011.

— Tamsü-Polat 2013

Tamsü-Polat, R., *Stratonikeia Akdağ Nekropolü: Somut ve Soyut Kültür Üzerine Bir Araştırma* (Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara, 2013.

— Uygun 2000

Uygun, Ç., *Patara Geç Hellenistik – Roma Dönemi Takıları* (Akdeniz Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Tezi), Antalya, 2000.

— Yaraş 2018

Yaraş, A., “Terracotta unguentaria from the necropolis hill site of Maymun Sekisi, Mysia”, Laflı E. – Kan Şahin G. (ed.), *Unguentarium / A terracotta vessel form and other related vessels in the Hellenistic, Roman and early Byzantine Mediterranean / An international symposium*, May 17-18, 2018/İzmir, Turkey, **Abstract** Booklet, 74-75.

— Yaşar 2010

Yaşar, A., *Milet Müzesi'nde Bulunan Hellenistik ve Roma Dönemi Unguentariumlar* (Adnan Menderes Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın, 2010.

— Yılmaz 2012

Yılmaz, A., *2005-2010 Yılları Arasında Bulunan Parion Nekropol Kandilleri* (Atatürk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzurum, 2012.

Resim 1. Kentin belirgin kamu yapıları ve nekropolislerini gösterir hava fotoğrafı (Google Earth).

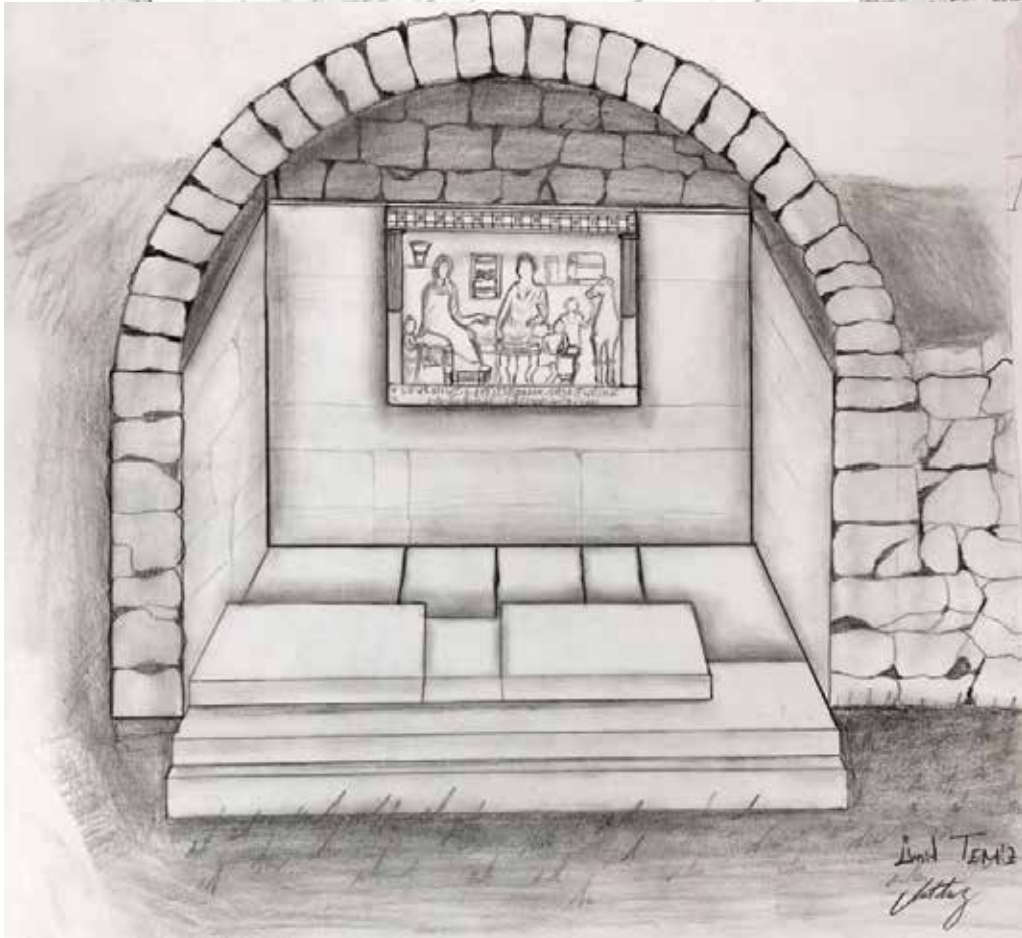
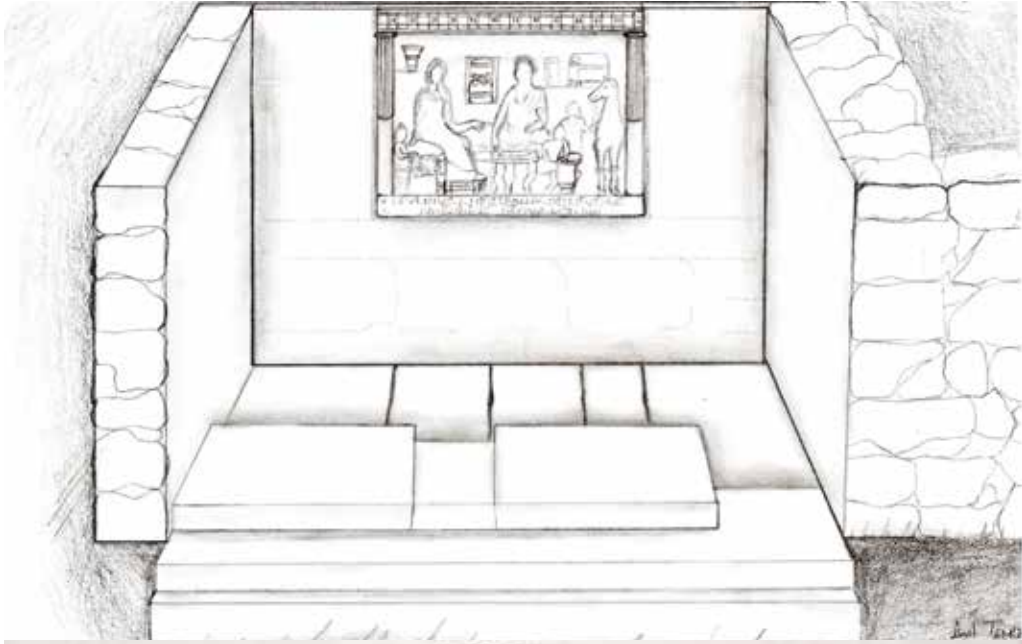
Resim 2. Parion Güney-Tavşandere Nekropolis 2021 kazı çalışmaları öncesi hava fotoğrafı (Sarı ile işaretlenmiş alan Roma Dönemi'ne ait mezar kompleksi).

Resim 3. AM6 ve komplekste yer alan diğer mezarlar.

Resim 4. AM6 mezarı üst bölümü ve mezar steli.

Resim 5-Resim 6. AM6 üzeri kapalı şekilde yeniden kurma denemesi.

Resim 7. K. 1-14, Mezar kontekstinde yer alan armudi-uzun çan gövdeli unguentariumlar.

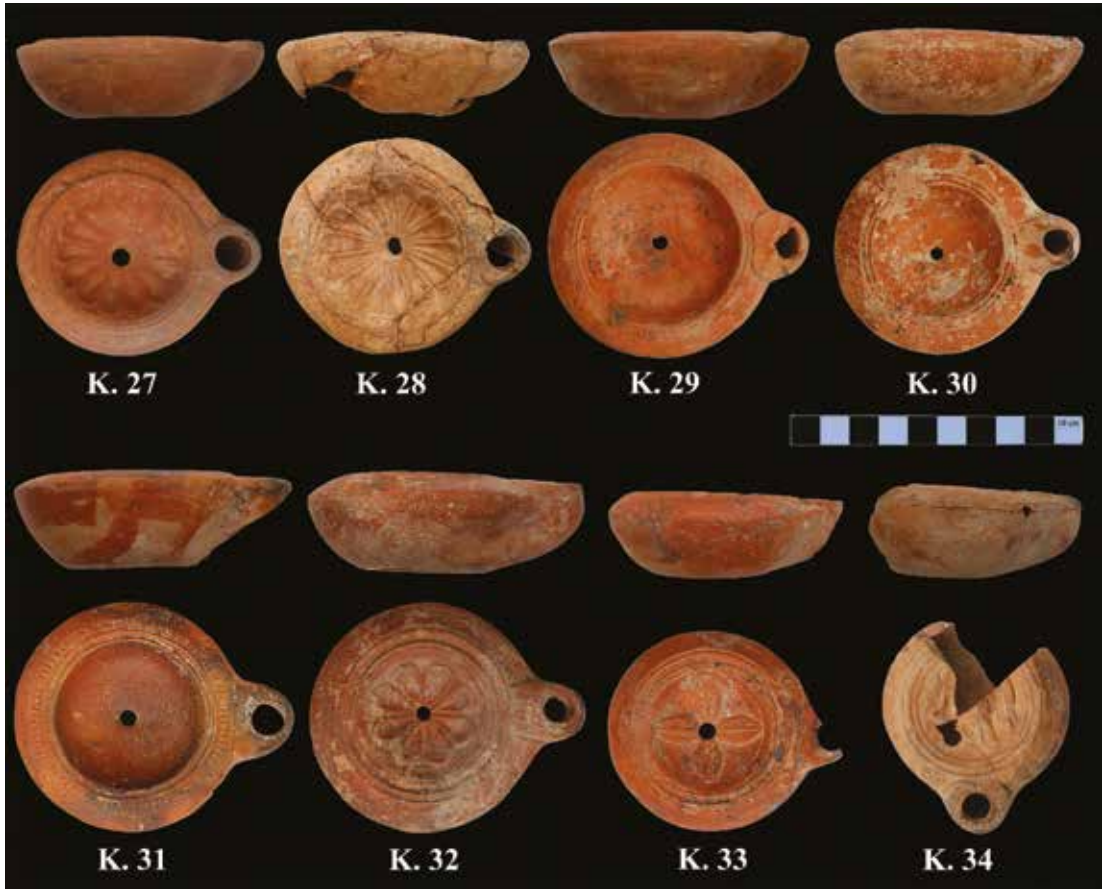
Resim 8. K. 15-16, Mezar kontekstinde yer alan konik kaideli unguentariumlar.

Resim 9. K. 17-20, Mezar kontekstinde yer alan konik-kısa çan gövdeli unguentariumlar.

Resim 10. K. 21-26, Mezar kontekstinde yer alan testiler.

Resim 11. K.27-34, Mezar kontekstinde yer alan kandiller.

Resim 12. K.35-36-7, Mezar kontekstinde yer alan kâseler ve maşrapa.

Resim 13. K. 38-42, Mezar kontekstinde yer alan cam unguentariumlar.

Resim 14. K. 43-44, Mezar kontekstinde yer alan altın küpeler.

15. K. 45-46, Mezar kontekstindeki strigilis ve ahşap tabut kapağına ait tutamak.

Resim 16. Menteşeler

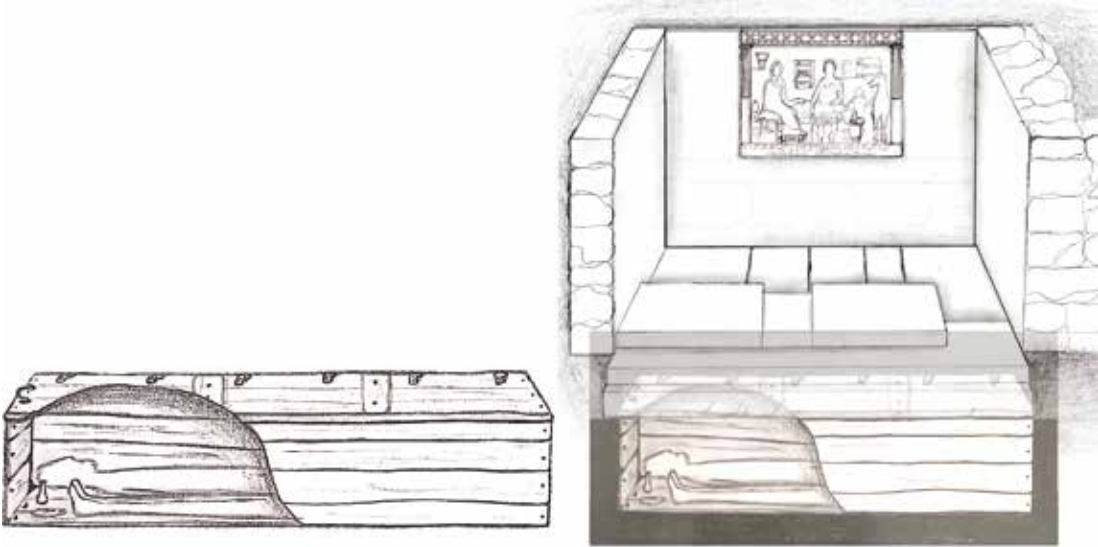
Resim 17. Mezar içerisindeki ahşap tabuta ait bronz çiviler.

Resim 18. Raptiyeler

Resim 19. 1. Göme Evresi

Resim 20. 1. Göme evresinde kullanılan ahşap tabut ve konumunu gösterir yeniden kurma denemesi.

Resim 21. 2. Göme Evresi

Resim 22. 3. Göme Evresi.

